

საქართველო

მწიგნობარი

645/
2004/2

2004
№7-8

შურნალი ქალებისა და
ოჯახისათვის

მთავარი რედაქტორი
ლია კაკაბაძე

სარედაქციო
კოლეგია:

- მარიკა ბარათაშვილი
- ნაზი თარგამაძე
- ცინარა ტურელაძე
(მხატვარი რედაქტორი)
- ირმა ჩოხიბაშვილი
- ნინო ჯავახიშვილი
- მარინე ნაკაიძე

ნაწილი გუკია
ტექნიკური რედაქტორი

ღამუშაქმელები - შურნალ
„საქართველოს ქალის“
შურნალისტები

რეგისტრაციის №06/4 897

გარეკანის პირველ გვერდზე -
სალომე სამადაშვილი პელსინენის
(აშშ) შტატის ელეგენის კოლეჯის
ღამთაურების ცერემონიაზე.

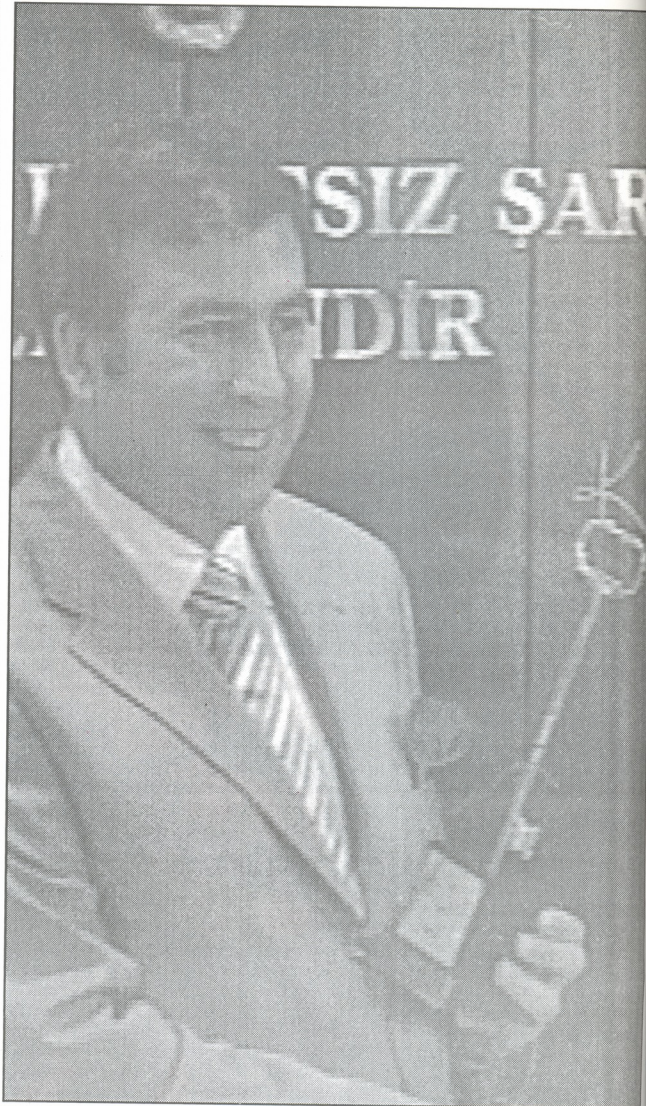
მეოთხეზე - ვ. გენგოურის ფოტო.

„Sakartvelos Kali“

Georgian Woman. A Magazine
for Women

შურნალი გამოდის
1923
წლიდან

წლის გვირი

ნატოს-ს სამიტზე ჩასულმა
საქართველოს პრეზიდენტმა
სტამბოლში წლის გვირის
წოდება და უიზლის რაიონის
ოქროს ბასაღები მიიღო.

ახალი გენდერითვისი თაროა სამოღვაწეო ახარეზა გეომის

ნლეკანდელი მოწვევის პარლამენტში ნაციონალური მობრძობა-დემოკრატიების სიით დეპუტატობის კანდიდატა შერჩევის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კრიტერიუმი პროფესიონალიზმი იყო. სწორედ ამ ნიშნით მოხვდა ჩვენს საკანონმდებლო ორგანოში სალომე სამადაშვილი. დეპუტატი თავის არჩევანზე შეძგეს მოგვითხრობს:

- 1995 წლიდან ვაცვლით პროგრამის ფარგლებში თსუ-ის ორიდიული ფაკულტეტის მეორე კურსის სტუდენტი აშშ-ში მოხვდი, ელევენის კოლეჯში პოლიტიკურ მეცნიერებებს ეუფლებოდი. მას შემდეგ საზღვარგარეთ ზან ვსწავლობდი, სან ვმუშაობდი... 2002 წლის მაისიდან ამერიკის საერთაშორისო საქმეთა ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI) შემოთავაზებით თბილისის წარმომადგენლობაში დაიწყო მუშაობა. ამ ორგანიზაციის ფარგლებში დღევანდელ ტრიუმფიერატთან საკმაოდ მჭიდრო თანამშრომლობა მიწვედა. ზურან ეგვიანას ხშირად ვხვდებოდი. კონვენციებს ვაწყობდით, რომელშიც მონაწილეობას ბ-ნი მიმა საკაშვილი იღებდა. პირველად შარშან ზაფხულს ზურან ვეწიასთან მივიღე წინადადება ქართულ პოლიტიკაში ჩაებმულიყავი, მაგრამ მივეცხსენებოდა, ვითარება როგორი იყო, რეალური ვერაფერი შემიძლიაყავს. მაშინ NDI-ის წინადადებას დაეთანხმდი ცენტრალური აზიის ობსერვაციის გადსკვლამზე, რაც ჩემი ერთგვარი დაწინაურებაც იყო. ამასობაში რეკლუციამ მომიხსრო. საქართველოში ჩამოვიდიოდა, ქ-ნ ნინო ბურჯანაძეს ერთ პროექტზე კომენტარი დაეუწყო, მაშინ მოხუცა, პარლამენტში მიხი კვოტით გაეხულიყავი. დაეთანხმდი. მართლაც, ნაციონალური მობრძობა-დემოკრატიების სიით უპარტიო გავედი, ნინო ბურჯანაძის გუნდიდან მოხული დეპუტატი ვარ.

საქართველოში პოლიტიკური კულტურა სასოგადოების ხულისკვთებას აირეკლავს. ამ მხრივ საკმაოდ წინააღმდეგობრივი სურათი იყუთება. ერთის მხრივ, პოლიტიკური მეცნიერებების თეორიას თუ დაეუყვრებთ - დემოკრატიულიად მოაზრება ქვეყანა, სადაც ხელისუფლება ორჯერ მაინც შეიცვალა დემოკრატიული არჩევნების გზით. ეს არ მომხდარა საქართველოს სახელმწიფოებრივი განვითარების 14 წლიან ისტორიის მანძილზე. ჩვენ რეკლუციური ცვლადებებით სიარულს ვარჩევდით. თუმცა ქ-ნი სალომეს აზრით, დემოკრატიული განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია სასოგადოების ორტესტი, როდესაც წაგართმევენ ძირითად უფლებას - არჩევს უფლებას. ეს ქართული სასოგადოების მაღალი პოლიტიკური თვითშეგნების მაჩვენებელია. თუმცა, დეპუტატი ქალბატონის დაკვირვებით, პოლიტიკურ ტექნოლოგიებს დაისტატებულ ადამიანებს შორისაც საკმაოდ დაბალია ტოლუ-

● სალომე სამადაშვილი

რანტობა, პლურალიზმი და პლურალისტური აზრის მიმართ შემწვარებლური მიდგომა, რაც უკვე ჩვენს დაბალ პოლიტიკურ კულტურაზე მეტყველებს. ერთ ჭეშმარიტებას ვაღიარებთ, აღნიშნავს ქ-ნი სალომე, მაგრამ მისი ძიების გზები სხვადასხვა შეიძლება იყოს. ამ დროს სხვისი აზრიც უნდა გაეთვალისწინოთ. სამწუხაროდ, ეს კულტურა ჩვენში ნაკლებად ვლინდება. ხშირად გვიჭირს ოქროსშუალედის მოძიება, მაგრამ ეს ნორმალურია ქვეყნისთვის, რომელსაც არასდროს ჰქონია დემოკრატიული წყობა. ფეოდალური წყობილებიდან კომუნისტურ-სოციალისტურ სისტემაში ადამიანები. ესეც ფეოდალური წყობის სახესხვაობად შეიძლება მოვიხაროთ, თვლის დეპუტატი ქალბატონი.

ახლამა მთავრობამ შიდაინფლიქტებით დაძიმებული ქვეყანა ჩაიბარა. ბოლო დროს ქართული პოლიტიკური კურსის შეცვლის შედეგად განსაკუთრებით გამძაფრდა ვითარება სამხატლოში, არანაკლებ ფუნადადებას ითხოვს აფხაზეთის ტერიტორიაზე არსებული კრიმინოგენული სიტუაცია. საქართველო ამ პრობლემების დაძლევის პოლიტიკურ გზებს ეძიებს. რა თქმა უნდა, პატარა ქვეყანას საკუთარი რესურსით ნამდვილად გაუჭირდება შიდაინფლიქტების მშვიდობიანი მეთოდებით მოგვარება, აღიარებს საქართველოს პარლამენტის საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე სალომე სამადაშვილი, ამ შემთხვევაში იმპერატიულია ძლიერი სახელმწიფოების მხარდაჭერა და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მუშაობა, რათა ეს პროცესი ომში არ გადამზარდოს, პოლიტიკური გზით მოგვარდეს.

დღევანდელი მსოფლიო გლობალიზაციის შედეგია. ეს პროცესი კიდევ უფრო ღრმავდება. ამ დროს ჩვენ მსოფლიო თანამეყოობის სრულუფლებიდან წვერად უნდა დავაფიქსიროთ თავი. ამ საქმეში განწუ გადგომა არ გვმართებს. ქ-ნი სალომეს აზრით, უფრო ინტენსიურად უნდა მივიღოთ მონა-

საქართველოში
პარლამენტი
მარტოშვილი
გიორგი

წილობა გლობალურ პროცესებში, რათა თანმდევი სცეთ მოვიაოვით. ნეგატიური ეფექტებისგან კი თავი დაეცივათ. შესაბამისად, ამ მიმართულებით წარმართოთ საქართველოს საგარეო ურთიერთობები. ესა ნატოში, ევროკავშირში გაწევრებისგან გზა... ამდენად, დიდ მნიშვნელობას იძენს პარტნიორი ქვეყნის სტატუსით ჩვენი მეომრების ერაჟში გაგზავნა, რამაც საერთაშორისო არენაზე სრულფუნქციონირების მსოფლიო-თანამშრომლობის წვერად დაფიქსირების საშუალება მოგვცა. და არ ვგულისხმობ მხოლოდ დატყ. გაუბერებულ, სამთხროვროდ ზელგაწვილ სახელმწიფოდ.

პოლიტიკა კონსენსუსის მოძიების გზით მილაპარაკების ხელსაწყოა. სამწუხაროდ, დღეს ისეთ მდგომარეობაში ვართ, ბევრის მოთხოვნა არ შევძელიდა. შიდაკონფლიქტების მოგვარების საქმეში სახელმწიფოს კურსს დადებითად აფასებს ქ-ნი სალომე, მისი აზრით, ჩვენი ზეღისუფლების მხრიდან საქართველოს ტერიტორიაზე, კერძოდ, სამანაბლოში კონფლიქტის ორ სახელმწიფოს შორის დაპირისპირებად აღიარება სწორი ნაბიჯი იყო. მეტიც, პოლიტიკური ბერეკტებით მის გადაჭრამ უცხოური სახელმწიფოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების ფუნქცია უნდა გაიზარდოს. ამ შემთხვევაში პატარა ქვეყანა დიდი რესურსების მქონე სახელმწიფოს – რუსეთს უპირისპირდება. უკანასკნელს ჯერ კიდევ აქვს განთავსებული საქართველოს ტერიტორიაზე საკუთარი შეიარაღებული ძალები, შეუძლია ჩვენზე ეკონომიკური ბერეკტით ზეწოლა.

სალომე სამადაშვილი, როგორც საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე, სამხრეთ კავკასიის სახელმწიფოთა საპარლამენტო ინიციატივის დელეგატია. ამასწინათ, ბულგარეთის დელაქაქ სოფიაში გამართულ სამხრეთ შეხვედრაზე იგი თავი ერთხელ გახდა იმ დეპრესი-

● პარლამენტარები ვეტრანებთან შეხვედრაზე

ული ფონის და დაპირისპირების თვითმიხედვით, რაც სომხეთსა და აზერბაიჯანს შორისა. საქართველოს დელეგაციას კვლავ მოუწია მედიაინტერ-შუამდგომლის ფუნქციის შესრულება წარმოქმნილ კონფლიქტურ სიტუაციაში. რეგიონში პრობლემების მოგვარებას ართულებს უახლოეს მემოლებებს შორის ერთიანი საგარეო პოლიტიკური კურსის არარსებობა, თელის ქ-ნი სალომე და მაინაია, რომ ასეთ ვითარებაში

მსხვილ ეკონომიკურ პროექტებზე მუშაობა რთულდება, რაც აისახა კიდევ ბაქო-ჯეიჰანის მილსადენის პროექტის რეალიზაციასა, როდესაც სომხებმა თავი გარიყულად იგონეს. თავის მხრივ, ამ ქვეყანას საერთაშორისო მკვეთრი პოლიტიკური კურსი არ გააჩნია. სომხეთი დღეს ყველა ფრინტზე თამაშობს და არ აფიქსირებს მკვეთრი პოზიციას, სრულს ეკუთვნოდეს ევროპულ სივრცეს. ამიტომ, დეპუტატის აზრით, გვმართებს გაფიქსირება, რომ შვეი ზღვის ქვეყანაში, ზღვით ბულგარეთსა და თურქეთს ვემშობლობთ, შესაბამისად, საერთაშორისო თანამშრომლობის ამ სივრცეს მოვიაზროთ მოქმედებათა არეკაღ.

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ნინო ბურჯანაძის პირადი დავალებით დღეს საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე სალომე სამადაშვილი პარლამენტის ინსტიტუციური რეფორმის პროექტზე მუშაობაში ჩართული, რომელიც დღინთი ქვეყნებისა და ორგანიზაციების მხარდაჭერით ხორციელდება, მიზნად ისახავს ტრანსპარენტული მუშაობის დახვეწას – აპარატის რეფორმის საკანონმდებლო პროცედურების დახვეწის გზით, ელექტრონული დოკუმენტაციის სისტემის დანერგვას, თანამედროვე სამყაროსთვის მისაღები მოწინავე ტექნოლოგიური სახელებით სარგებლობას. დეპუტატს დარწმუნებულა, ამ ცვლილებების განხორციელებით საქართველოს პარლამენტს უკეთ შეძლებს აღმასრულებელ ხელისუფლებაზე მაკონტროლებლის ფუნქციის შესრულებას, პოლიტიკის ანალიზს, მის შემუშავებას და რეალურად გახდება საქართველოს პარლამენტი წარმომადგენლობითი ორგანო.

შტრინები პირადი ცხოვრებიდან – სალომე სამადაშვილის ოჯახს წარმოადგენენ დედ-მამა და უმცროსი ძმა. უკანასკნელი ამჟამად ირლანდიაში ცხოვრობს, იქ ეუფლებოდა ბიზნესის საფუძვლებს და ეკონომიკის. თვითონ ოჯახის შემქნავერ მოახერხა, გულახდილად აღიარება – პარლამენტში იმდენი საქმე მაქვს, პირად ცხოვრებაზე ფიქრს ვერ ვახერხებო. მშობლების სახლში მზრუნველობის ობიექტი ძალია სახელად – ბუნი ჰყავთ. ქ-ნი სალომეს მშობლები, ტექნიკური უნივერსიტეტში მოღვაწეობენ. მამა ბ-ნი არჩილ სამადაშვილი პროფესორია, ხოლო დედა ქ-ნი მარინა, სანამ ტექნიკური უნივერსიტეტში დაიცვებდა მუშაობას, დაეუფლა ფორტკანის ანოს და მუსიკათმცოდნის სპეციალობას.

სამშობლოსთან 7 წლიანი განშორების შემდეგ ქ-ნი სალომე დარწმუნდა, რომ ქართველს ნოსტალგია აუცილებლად შემოვკაძალება და ყოველთვის დგება მოქმეტი, როდესაც საზღვარგარეთ უზრუნველ ცხოვრებას. სამშობლოში დაბრუნებას არჩევ, თუნდაც იცოდეს, რომ აქ აწუხებელ პირობებში მოვაწევს არსებობა. სამაგიეროდ, ისტორიის შექმნაში იღებ მონაწილეობას და აღარ ხარ უცხოური ორგანიზაციის რეგიონი თანამშრომელი, ერთგვარი უსახური ჭანჭყია, რომელიც საკუთარი სამუშაოს შედეგს ვერ ხედავს და გრძობს, რომ მის სამუშაოს სხვაგვარად უსახურად შეასრულებს. სალომე სამადაშვილი ბედის მადლიერია, რომელიც საკუთარ შესაძლებლობების სამშობლოს აღორძინების სამსახურში გამოვლენის შანსი მისცა.

დასაკარგად ვერ გავიხიბებით

ანუ

დედებს გამოქცეული შვილები და შვილებისგან დაგალოებული დედები

რა ქნას ქვეყანამ, რომელსაც 5 ათასი ბავშვი – უღვამამო, მშობლებისგან ქუჩაში გაგდებული, ოჯახურ მზურუნელობას მიუღებელი შევლას სთხოვს? 5 ათასი – ეს ოფიციალურად, რეალურად კი ალბათ უფრო მეტიც და მათ უნდა ამყოფინო 40-ოდე ბავშვთა სახლი, თავმუსაფარი თუ სარეაბილიტაციო სადღეღამისო ცენტრი.

თანაც ამ 5 ათასიდან 70 პროცენტი ტოკიომიანია, პრარულწლოვანი მძებვია და ვენერეული სენითაა დაავადებული.

რა ქნას ასეთმა ქვეყანამ, რომელმაც არ იცის, ეს პროცენი უმართავი როდის გახდება?

ერის შეიღმა, საქართველოს პრეზიდენტმა დედამშვილობის მაღლი გაიხსენა და გადაწყვეტილება მიიღო: ბავშვთა სახლები გაუქმდეს (გამონაკლისი გარდა), იქაური ბინადარნი ბიოლოგიურ დედებს დაუბრუნდნენ, ცუდიც რომ იყვნენ, მინიც დედები არიან და ყოველთვიურ საარსებო წყაროს თუ დაუნიშნავენ, ოჯახი აუწყობა. ვისაც ასეთი დედები არ ჰყავთ, ახალი დედა გამოიხრნდებათ. რამდენია დედობას დანატრებული ქალბატონი. მათაც შეუძლიათ სრულიადსამებრ ერთი ან რამდენიმე ბავშვი იშვილონ, სოლიდურ ანაზღაურებას მიიღებენ, ბავშვებს ლაღად, ოჯახურ გარემოში გაზრდიან და დედობილს ღვიძლი დედასა-ვით შეიყვარებენ.

– გაუქმდეს ბავშვთა სახლები და მოზარდები ოჯახებს დაუბრუნდნენ, – გადაწყვიტა პრეზიდენტმა.

საზოგადოებამ ეს აზრი მოიწონა, სად უპატრონოთა სახლი და სად ოჯახი! მაგრამ ამას დრო სჭირდება, ერთიანი ცენტრის შექმნა, რომელიც ყველაფერს დაარეგულირებს. მანამდე ეს გრანტებისა და შემოწირულობების იმედით უნდა იარსებონ და უკეთესის მოლოდინში გაიჭიმება ცხოვრება.

ჯერჯერობით კვლავ ცუდ დღეშია ქვეყანა. სად იყვნენ წინათ მათხოვარი, მაწანწალა ბავშვები! გვიქონდა რამდენიმე ბავშვთა სახლი, სადაც უღვამამო ბავშვები იზრდებოდნენ და კარგი ადამიანებიც გამოდიოდნენ.

თითხმეტწლიანმა ქართველებმა თითქმის გამოუვალ ჩიხში ჩაგვაყენა. რამდენიმე ნაბიჯგამოკლებით, სახლების კუთხებიდან, უმიდლო სივრცეში პატარა ხელები გამოშვებულან დაღვენებული მუდართით: მაწუქეთ ათი თეთრი!

მათი დანახვა და მოსმენა ძნელია. რა ვქნათ?

ბევრი ასეთი ბავშვი დედებს ფულის საშოვნელად გამოუყვიათ.

ქუჩაში კი ყველაფერი ხდება, ქუჩაში ხომ ადამიანი ვერ გაიზრდება. დედები შვილებს ემალებიან და მათი ამგვარ ბზნესში ჩათრევის ცდილობენ, თავად ან ლოთობენ, ან ნარკოტიკებს ეძალებიან. მათი შემხედვარე შვილებიც, რა თქმა უნდა, სწორ გზას ვერ დაადგებიან.

თუ თათბა არ გვეყოლება, ქვეყანას როგორ ავაშენებთ? ან სად გვეყვს დასაკარგი ბავშვები?

მაღლობა ღმერთს, რომ საქართველოს ბევრი ვინიერი, მოჭირნახულე შვილი ჰყავს. ისინიც ფიქრობენ ქვეყნის გასაჭირზე და მდგომარეობის გამოსწორებას ცდილობენ.

ამასწინათ ოპერის თეატრში „ღონ კარლოსი“ აუღერდა. მღეროდა მსოფლიო ბანი პაატა ბურჭულაძე, მღეროდა იმისათვის, რომ მთელი შემოსავალი მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა ფონდში გადაერიცხა, ეს ფონდიც მან ააარსა და „იანანა“ უწოდა. ბევრს გაზრდის და დაყენებს ფეხზე მართლაც ეს გულუნვად და სიყვარულით გაცემული ქველმოქმედება. შემოწირულობა ერთჯერადი არ არის. ბატონი პაატა მსოფლიოს საუკეთესო მომღერლებს, მდიდარ ადამიანებს, თავის ახლობლებს თუ მეგობრებს „იანანას“-კენ მოახედებს, დაახლოვებს...

ამბობენ, ცნობილი პიანისტი ელისო ბოლქვაძეც მიუსაფარ ბავშვებს გულშემატკივრობს და თბილისში გამართული კონცერტების მთელ შემოსავალს მათ კეთილდღეობას მიახზარს.

ბარაქულა მას!

ლია კაკაბაძე

გაზაფხულის პირას შარდენის ქუჩაზე მდებარე საგამოფენო დარბაზ „ორიენტში“ მზრუნველობა-სმოკლებულ ბავშვთა ნაშუაფენების გამოფენა-აუქციონი მოეწყო, რომელსაც ქ-ნი ბაია წიქორიძე კურირებდა. დღეს იმდენს წერენ ქუჩაში გასული ბავშვების პრობლემებზე, რომ ამ ფაქტის უყურადღებოდ დატოვება დანაშაულის ტოლფასად მიიჩნეოდა და დაინტერესებულებმა გამოფენას მივაკითხეთ. ზეთსა და აკვარელში შესრულებული ანსატები, მინიატურული ქანდაკებები, გობელენები, ნაქარგები, რბილი სათამაშოები, რომელთაგან ნაწილი ოსტატური, ნაწილი კი ჯერ კიდევ გამოუვადღელი სელიო იყო შესრულებული, მნახველის ყურადღებას სწორედ სპეციფიკურობით იპყრობდა. როცა ქ-ნი სთან მზრუნველობა მოკლებულ ბავშვებზე სერიოზული საუბარი დაგვიართო, გვიჩინა, არასამთავრობო ორგანიზაცია „ბავშვი და გარემოს“ პრეზიდენტ, ქ-ნი ნანა იაშვილისათვის მიგვემართა, ვისი თოსნობითაც მოეწყო კიდევ ეს გამოფენა.

- ქ-ნი ნანა, თუ შეიძლება ორივე სიტყვი გაემაბეთ თქვენს ორგანიზაციაზე?

- არასამთავრობო ორგანიზაცია „ბავშვი და გარემო“ 1995 წელს დაარსდა, მისი მიზანია, მრავალმხრივი დახმარება გაუწიოს განსაკუთრებულ მდგომარეობაში მყოფ ბავშვებს, რომლებიც პირობითად რამდენიმე ჯგუფად შეიძლება დაიყოს: რისკის ზღვარზე მყოფი ბავშვები, რომლებიც შეიძლება ქუჩაში გაივლინენ; ქუჩის ბავშვები; უნარმწუვრული ბავშვები და სოციალურად დაუცველი მოზარდები. სწორედ მათთვის შექმენით სპეციალური პროგრამები, რომლებიც მოზარდთა ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციას, კულტურულ-საგანმანათლებლო დონის ამაღლებას, საზოგადოებაში მათ ინტეგრაციას ითვალისწინებს.

არასამთავრობო ორგანიზაციად ჩამოყალიბებამდე ერთუხი-ასხთა 15 კაციანი ჯგუფი ქუჩაში მოხალისედ მუშაობდა და იქ თავმოყრილ ბავშვებს საუკეთესო, ტრანსპარენტ, შედეგაყენებულ, წინგებითა და პირველადი სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფდა.

ქუჩაში გასული ბავშვის ნდობის მოპოვება ძნელია, ამიტომ ჩვენს მცდელობას თავიდან სულ ხუთი თუ ექვსი მოზარდი გამოეხმურა, რომელთა რაოდენობაც ორ წელიწადში ასობდებ განზარდა და კვებისა და ტრანსპორტის პრობლემის წინაშე დადგა. საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მუშაობის გამოცდილებამ არ გექონდა, ამიტომ ერთ-ერთი საგუნდოს მეშვეობით პატარა ინფორმაცია გაგავგანეთ ქუჩის ბავშვების შესახებ. შეტყობინება იტალიელი დოქტორი ნარდელი გამოეხმურა, რომელიც იმ ხანებში „ტასისის“ პროგრამაზე მუშაობდა და თამარ ბერუნიანისთვის მეშვეობით მიგვებნა. შეგადგინეთ სოციალური პროგრამა და თბილისში განთავსებულ საერთაშორისო ორგანიზაციებს მივაკითხეთ. ყველაზე სილიდური, ბრტყნული ჰუმანტარული ორგანიზაცია „ოქსეამი“ გამოგვეჩვენა. დამკვეთ ერთობლივი პროექტმა 1996 წლის თებერვალში ტასისის ლენის გრანტი მივიღეთ, რაც თბილისში, პოსტსტატორ სფეროში ქუჩის ბავშვებისათვის პირველი ღია სარეაბილიტაციო ცენტრის ამოქმედებაში დაგვეხმარა. გათვალისწინებულ იყო ისეთი პირობების შექმნა, რომ ბავშვს ქუჩისგან აღარ გაეხედა.

- მაინც რით იქნებოდა გამოჩენული ეს ცენტრი?

- იგი ყოფილი და მიგვიერთი საითხების მოვარებასა და ფსიქოლოგიური ბარების გადალახვამ დაეხმარებოდა მოზარდებს, პრაქტიკულად უსახლკარონი კი ღამის თავშესაფარში გამოიძინებას შეძლებდნენ. ბავშვებთან პედაგოგები და

„ქუჩის ბავშვებზე“

ფსიქოლოგები იმუშაებდნენ. ცენტრი 1997 წლის 15 სექტემბერს გაიხსნა და თანდათან მოიზარდა მოზარდები. მათი სკოლის გარეშე დატოვება შეუძლებელი იყო და, რადგანაც უმეტესობას მეტყველების პრობლემა აუწყებდა, ისინი ლოგოპედური სკოლაში მივიყვანეთ. დიდად ვემადლოებოდათ ქნალი ზაქარიევილსა და 44-ე სპ. სკოლის დირექტორს ქნ დუღული ჩხეიძეს, რომლებმაც დიდი მონაშზადებელი სამუშაოები ჩაატარეს შშობილთან. დღეს ჩვენი აღსაზრდელებს სხვებზე უკეთ სწავლობენ, ხოლო სიფთო მათერი და ზუსტ სწერეთელი 44-ე სპ. სკოლის საუკეთესო მოსწავლეებზე ითვლებიან.

- თუ ჰყვართ ბავშვებს პატრონი და რა უბიძგებს მათ მტრისკენ?

- ქუჩის ბავშვების დიდ ნაწილს აუცილებლად ვიღაც ჰყავს ოჯახში: მარტოხელა ბებია ან დედა, ასოციალური შშობილები - მესამე დედა ან ლოთი მამა. მოზარდები სწორედ მათი ზეწოლით მთხოვრობენ, მემკობენ, და ამ გზით არჩენენ ოჯახს. ნაწილი საერთოდ გაქცეულია სახლიდან არანაირი კონტაქტით არა აქვს ოჯახთან. ცენტრში ყველანაირი ბავშვი მოდის. ისინი გამოუდგობით იცვლებიან. განსაკუთრებულად უნდა უჭირდეს ბავშვს, რომ თუნდაც ორი წელი დაკლოს ჩვენთან. მუდმივად მცხოვრებთა იჩხვი მაქსიმალურადა შემცირებული, რადგან მივაჯანჩა, რომ ბავშვი მანერ საკუთარი ოჯახში უნდა იზრდებოდეს. დღის ცენტრში მას შეუძლია წლების მანძილზე იაროს და სურფიანის მსხედით არჩეულ პროგრამაში მიიღოს მონაწილეობა - იქნება ეს ხატვის წრე თუ დრამატული. რეუსორი - გონა კაპანაძე ჩვენს აღსაზრდელების მონაწილეობით უკვე მთორე აპექტულად დგამს, გამოფენა-გაყიდვა იმითრე მოვაწყვით, რომ სათუფლირო სახელისონის გასახსნელად საჭირო ხელსაწყო-იარაღები შევიძინოთ. ჩვენი ერთ-ერთი აღსაზრდელი, 19 წლის მონა ბერუნიანმა, რომელიც ერთ დროს ტოქსიკომანი იყო, დღეს დღესთან ცხოვრობს, მინანქარზე მუშაობს და საუთარი შრომით არჩენს ოჯახს, სურფილი გამოთქვა, ხელთა შესაწავლის ბავშვებს. დიდა პირადი მაგალითის ძალა, გასაკუთრებით 15-16 წლის ბავშვისათვის, მით უფრო, თუ ამ ხელთათ მონაგვალში ოჯახის ჩრჩენს შეძლებენ.

- რა გარანტია გაქვთ, რომ თქვენ აღსაზრდელები კვლავ ქუჩას არ მიაკითხავენ?

ნანა იაშვილი

– ბავშვებს ქუჩაში ხელახლა გასვლა და მათხოვრობა უჭირს, რადგან მათ ცნობიერებაში გარდატეხა მომხდარი. სამწუხაროდ, შინ დაბრუნებული ხშირად შშობლებს წინააღმდეგობას ვერ უწევენ და იძულებით ძველ გზას ირჩევენ. მეორე ისევე გვაკითხავენ. რასაკვირველია, ყველა არა. ასაკუ კაანჩია – პატარა ადვილად დამყოლია, 15 წლის ჯა-

უტერის, შრომის, ჩოგბურთის წრეები, შეიქმნა ხალხურ ცენტრებს კვისა და სიმღერის ანსამბლი შესანიშნავი ლოტარის კიხოციმპურისთვის ხელმძღვანელობით. გადაჭრილია ჩაცმისა და კეების საკითხი.

ჭიათურის მოდელმა იმდენად გაამართლა, რომ მასზე დაყრდნობით საერთაშორისო ორგანიზაციებმა კიდევ რამდენიმე ქალაქში – ზუგდიდში, წყალტუბოსა და ტყაბულში გადაწყვიტეს მსგავსი ცენტრების გახსნა.

– სიმწვლეებზე რას გვეტყვით?

– პირველ რიგში, ჩვენს საკუთრებაში გადმოსაცემი შენობების საკითხია მოსაგვარებელი. თავის დროზე დიდ დახმარებას გვიწვედნენ ბატონები გიგი წერეთელი და ზაზა შენგ-

მთავრობა უნდა ზრუნავდეს...

ბუკის სხვანაირი თავმოყვარეობა აქვს და ასე იოლად ქუჩას ვერ ჩამოაშორებ;

– სწავლით გამოირჩევიან?

– სწავლის მხრივ მონდომებულები არიან, ეროვნების მიუხედავად, ქართულად წერა-კითხვა ყველამ იცის, თუმცა ზოგს ფურადღების კონცენტრირება უჭირს. ბავშვების სიმცირეს არ ვუჩივით – ერთმანეთი მოჰყავთ, უფროსი ასაკის ბავშვების დასაქმება ჩვენთვის ნამდვილად დიდი პრობლემაა.

– დიდი პასუხისმგებლობა გაკისრიათ, დარწმუნებული ბრძანდებით წარმატებაში?

– ქუჩის ბავშვების პრობლემა არასამთავრობო ორგანიზაციების გადასასწავლელი არაა, მას მთავრობა და ხელისუფლება კანონის ფარგლებში უნდა აგებდეს. მთავრობის მიერ ფინანსურად უზრუნველყოფილი არასამთავრობო სექტორი კი მის პოლიტიკას ახორციელებს.

– მალე არსებობის ათი წლისთავს აღნიშნავთ. ამ გადასახედიდან რით მიიწონებდით თავს?

– დღეს მზრუნველობასმოკლებულ მთავრობებს მობილური სამსახური და ოთხი სარეაბილიტაციო ცენტრი ემსახურება, რომლებიც ყოველდღიურად 350 ბავშვს უწევენ დახმარებას. თავმჯაფთარი „ბედურები“ გრიშაშვილის ქუჩაზე მდებარეობს და 270 აღსაზრდელზეა გათვლილი. მას პოლანდიური ორგანიზაცია BCEE/Gordaid-ი, თბილისის მერია და კერძო დონორები აფინანსებენ. „ცისარტყელა“ ვაგზლის ტერიტორიაზე განთავსებული, უნარშეზღუდული სარეაბილიტაციო ცენტრი „იმედი“ დიდუბეში – სამშობლო ტრავმებისა და გონებრივი ჩამორჩენილობის ილი ფორმის მქონე ბავშვების საზოგადოებაში ინტეგრაციის მუშაობს. განსაკუთრებით გამოირჩევა ჭიათურის ახალგაზრდული ცენტრი „ჯაკელი“, რომელიც 150 მიზარდზე ზრუნავს. საგანგებოდ მოწვეული პედაგოგები ბავშვებს გაკვეთილების მომზადებაში ეხმარებიან, მუშაობენ ზატვის, კომპი-

ლია, თუმცა გრიშაშვილის აღმართზე მდებარე ცენტრის შენობა დღესაც ვერ დაიკვირნით. ეჭვი წელია მხარში ერთგულად გვიდგას ქ-ნი სანდრა რულოვსკი, რომელიც ჭურჭელს, თიხურულს, ავეჯს, მუსიკალურ საყარავებსა და ხელგარჯილობისათვის საჭირო ნივთებს იძენს ჩვენთვის. ფინანსურად ძირითადად უჭრებოლები: ტასისი, ოქსფორდი, BCEE/Cordaid, Save the Children, The European Children's Trust, ბრიტანეთის საელჩო, ფონდები JAC Trust, Network for Social Change, ქვა გვაფინანსებენ, კვებისათვის საჭირო თანხას მერია გვახმდის, რაც დიდ გამარჯვებად მიგვაჩნია. დიდი ბი-

ზნესმენები თავს არ იწყებენ, ძირითადად საშუალო დონის მუშარმეები გვაწვდიან კვების პროდუქტებს. „ოუნიუსფა“ 25 ადგილიანი ავტობუსი გვანუქა და ბავშვები ექსკურსიებზე, ცნობილ ადამიანებთან შეხვედრებსა და წარმატებულ საწარმოებში დაგვყავს, რათა დავარწმუნოთ, რომ ცხოვრებაში ქუჩაზე ბევრად საინტერესო ადგილებიც არსებობს.

ჩვენს ყოველდღიურ საქმიანობას ერთი შექნებით ვიწყებთ – არ გვაყვარდება, რომ ქუჩის ბავშვები იფიქროს შენობები არიან.

ღმკერთი სიყვარულია

სასუბარი პირმელი

მათეს სახარებას სიყვარულის სახარებასაც უწოდებენ, რადგან მოციქული მთელი ცხოვრების მანძილზე სიყვარულს ქადაგებდა და ღრმად მოხუცებულებს მასთან კურთხევებზე მისულ ხალხს ამ ერთადერთი სიტყვითა და მოძღვრავდა: გიყვარდე, გიყვარდე!...

ღმერთი თავად სიყვარულია, მას ყველა უყვარს, განსაკუთრებით კი ისინი, ვისაც ღმერთი უყვარს, - ვინც ღვთიური კანონებით ცხოვრობს.

ზოგი აცხადებს, რომ კაცი არ მოუკლავს, არ უშურშია, არ მოუხარავს, არვისთვის ზიანი არ მოუყენებია და ჰკინაა, სწორედ ეს არის ღვთის მცნებების შესრულება, ღვთიური კანონებით ცხოვრება და, აქედან გამომდინარე, საჭიროდ აღარ თვლის წირვა-ლოცვებზე სიარულს.

წმინდა მამათა განმარტებით, ასეთი აღმანიები ძალიან ცდებიან, რადგან საყუარ თავზე პრივილეგირებული, აღმატებული წარმოცვა აქვთ. ღვთიულებანწინებულები წმინდანები კი ამბობენ: კაცთა შორის პირველი ცოდვილი მე ვარო. ეს სიტყვები, შეიძლება არაკლესიურ ადამიანს მოიყენებინო სიმდაბლეთ ნათქვამი ევრონი, მაგრამ თუ ჩვეუკვირდებით, მიხვდებით, რომ ეს სიტყვები მართალიად ადამიანის გულიდან ისწრფელაა. მითხველს გაუკვირდება და იტყვის: წმინდანს ყველაზე ცოდვილი როგორ შეიძლება იყოსო? ამისა ახსნა ადვილი არ არის, - ამას მიხვდნარა უნდა: მაგალითისათვის ავიღოთ ყველაზე საუბლო ფერი - თეთრი, ახლა გაეხსენოთ რამდენხანოთი თეთრი ფერი გვიანავს - ზოგი თეთრია, მაგრამ სხვა თეთრ ფერთან შედარებით შეიძლება უფრო მეტი იყოს ის და. რაც უფრო ქათქათაა ფერი, მას ყველაზე უფრო მკვითრ ლაქად ეტყობა ნებისმიერი ჭუჭყი, თუნდაც შედარებით მეტი თეთრდნან ატელობა წერტილიც კი. ასევეა სულის სწმინდეც - რაც უფრო სუფთა სული აქვს ადამიანს, მით უფრო მტკაენეულად განიცდის, ერთი შეხვებით, „უწინაშენლო“ ცოდვებს. თუმცა, უწინაშენლო ცოდვა არ არსებობს, ყველა ცოდვა დამარბრელებლი ბარობრა დღვისიყენ საუბლ ვანხე, რასაკვირველია, მეტ-ნაკლებდ, და, კიდევ ერთი: როცა რამე გეტყვიო, ან სულიერად ვართ შეტვირტელები, ჩვენზე უბედური არავინ გვცნობია და გვაკუსყდება, რომ ირავლეო უამრავო ჩვენზე აკდმყოფი და ვაქირევეული ადამიანია. აი, სწორედ ასე უნდა გეტყვიდეს ჩვენი ცოდვებიც; თუ მტკაენი კბილით არ მოგვასყენებს საყუარო ცოდვები, მხოლოდ მამინ ვიტყვით, რომ უპირველესი ცოდვილები ვართ და ვეცდებით მოვიშოროთ სულის გამწრწნელი ცოდვა, რომელიც მეტასტანოებით ხან სად იქნის თავს და ხან - სად.

ვინც ამბობს, ცოდვა არ ჩამდნინაო, თავს იტყვის და სხვის მოტყუებასაც ცდილობს, თუმცა ღვთის წინაშე დაფარული არაფერია, - ჩვენ აღმანი სახეებს ვხედავთ, ღმერთი კი გულდა მხსველია და მის თვალს არაფერი გამოეპარება... რაც შეეხება იმთ, ვისაც „უცოდველობის“ პრეტენზია აქვთ, მამათა განმარტებით, სწორედ მთ სკრლებია განსაკუთრებული „მკურნალობა“, ანუ ეკლესიო ცხოვრების დაცვება, რადგან ამ ნათქვამში ამმარტაენობის მარცვალია, ამმარტაენობა კი უკვე ღლი ცოდვა და საყუებლიანი მონანიება უნდა.

ზოგჯერ ამბობენ: ღმერთი შწამს, მაგრამ მღვდლი არ შწამსო. ამის მოქმედი ალბათ აეცხვება, რომ მღვდელი ღვთისგან დაღვენილი მსახურია, მასზე გადისოვლია ძალი, რომლის ძალითაც ის აღმარულებს საღვთო მსახურებებს: ნაილობას, ჯვრის აგებას, აღსარებას, ზიარებას და ამ მღვდლის წინაშე საღვთოობების აღსრულება არავის ძალუძს, - თვით აღმატებულ ხელმწიფესაც კი. რაც შეეხება მღვდლის პიროვნულ თვისებებს, უნდა გვახსოვდეს, რომ ისიც ჩვეულებრივი ადამიანია და შეიძლება მასაც ჰქონდეს პიროვნული სისუსტეები, რის გამოც ღვთის წინაშე ძალიან მკაცრად აგებს მას. ახლა შეტკვინო: თუ ღვთის მსახურმა იცის, რომ მკაცრად დასჯება, რაღაცნო სცვალება მისთვისე მითხვენიე მითხვენიე განა ექმნება არ იციან, სიყარტი რომ მიხვენიელა? იციან, შესანიშნავად იციან, მაგრამ სუსტი ნებისყოფა აქვს ზოგიერთ მათგანს და ეყენა. ახლა, როგორ მიუქციეთ, არ მივიღოთ სიყარტის მწვეულ ექმნიანო?!

დავიმასსოროთ: მღვდელი როდენ ცოდვილიც უნდა იყოს, ის მაინც ღვთის მსახურია და მხოლოდ მას შესწევს ძალა საღვთო მღვდლობების შესრულებისა. არა და, რაღა უარყოფით თვისებებს ვამჩნევთ პიროვნებაში? - ღვთის წყალობით, უამრავი მღვდლისი მოძღვარი გვაყავს და მათ ყოთიღობობილბას რატირ ვერ ვამჩნევთ? ნუ დაგაბარკობებს ზოგიერთების სისუსტეები, ქრისტეს თორმეტ მიწვევში ერთი მოლალებე მკავდა და რა გასაკვირა, დღესაც რომ თითოროლია არასათნო გამირობოს! მთავარია ადამიანმა საყუარ სულში ადამიანის უარყოფით თვისებები და საყუებლიანი აღსარებით ამობიწყოთ თითოროლ მათგან, თორმეტ ღვთის სამკაჯორზე თავს ვერაფრით ვეღარ იმარდლებს.

ქრისტინდულ ცხოვრებაში მოსაერების სიყარულია, რამეთუ ღმერთია თავად სიყარული. „იყვარობდეთ თითოერთი არს, რამეთუ ერთობით ადგანარდნით,“ - გვეუბნება მაცნობარი ჩვენი იესო ქრისტე, მოციქული კი გვმობრავებს: მთების გადააღვლე- ჯდა რომ შეგებდით რწმენით, თუ სიყვარული არ გეტყებათ, იტყვინ რწმენა „იღარუნა რეაღია“ო, ანუ საღვთნის ქორაუნიო. ასე რომ, სიყარული გარეუტ ვერ მთავლ მარადილუ სიყარულიან - მამა-უფალიან, რომელმაც საწყურნი სანუენები მოშუნადა თავის შეიძებს საყურნი ნეტარობისთვის.

ღმერთმა გავგანაღს ის ნეტარობის ღირსი!

PS. ფოტოზე გამოსახული გვარია ბალახისა, რომელიც მისი თვეში სასწაულებრივად ამოვიდა აერობრტის ეკლესიის გვერდით, შუა ქუჩაში, აფხალებზე. ხალხმა ქვევით შემოსაზღვრა ძველი და მუხლმოვრით ათავაზნებია.

ნანა ბაგრატიონ-დაპითაჟივილი

„პოეტის გული ზე იფიქსრება...“

● გიორგი ლეონიძე შეილიშვილთან, გიორგი გვინიძესთან ერთად

„ამ საუკუნის მე ვარ მწერალი, როცა მიწა ნამეწვერალი,“ – წერდა გიორგი ლეონიძე, ბობოქარი, მშოფთავრ სულის ადამიანი, რომელსაც მართლაც აზვირთებულ დროში მოსწია ცხოვრება და მიღგაწობა. მეოცე საუკუნის ყველა ქართველმა მის მხრებზე გადაარა. გაუძლი, გადარჩა. გული კი... „პოეტის გული არ იფერფლება,“ თავს თუ იმშვიდებდა, ალაბო.

ამიტომაც თუ მოსწვდა ცოტა ხნით მოტორტმანე დედამიწის და ქართველ სიმბოლისტებს – „ცისფერყანწილებს“ შეუერთდა. ტიცინ ტაბიძე, ვალერიან გაფრინდამშვილი, პაოლი იაშვილი, ყოლაყ ნადირაძე, შალვა აფხაიძე, რაუდენ გვეტაძე და სხვები მისი სულიერი ძმები გახდნენ. მეგობრობის გარდა, მათთან სიხალღოვე ოსტატობის ერთგვარი სცოლა იყო, ანუ როგორც თავად გიორგი ლეონიძე ამბობდა, ეს იყო უფერული, გაცეითილი სიტყვების საპირისპიროდ „ალმასის“ სიტყვების ძიგბის დრო.

სიმბოლისტებში ტექნიკური სიმდიდრე, რითმისათვის, ლექსის მუსიკალობისათვის ბრძოლა ხბაღავდა. მათ მგავსად ქართულ ნიღაღებზე მოდერნიზმის ყვეალებების ვადმონერგვას ცდილობდა. თუმცა „მაღე ისევე დედამიწაზე ჩამოგდა ფეხი და ცოცხალ ხალხურ სიტყვას დაუბრუნდა.“ „ამაში მე ერთგულ ნიღაღთან მტკიცე კავშირად გამიწა დახმარებაო“, – წერდა მო-

გვიანებით. ალბათ ამიტომაც უწოდა მიხეილ ვეჯახიშვილმა ქართულ მიწაში ყველაზე ჩაფულული მწერალი.

გიორგი ლეონიძე დრმად განსწავლული, სამშობლოზე უსაზღვროდ შეუვარებული საზოგადო მოღვაწე იყო, რომლის ჩვეულებრივი, ყოველდღიური საქმიანობა ყოველთვის დიდ ეროვნულ საქმეში გადაიზრდებოდა ხოლმე. „კუხლადი, ბეღაური“ მაღლიანი ქართული სიტყვით დაიპყრო შემოქმედებით ასპარეზი და ხალხის სიყვარული და აღიარება მოიპოვა.

როგორც ამბობენ, იგი ამაყი, ზვიადი, თავმოყვარე და უხომო პატრიოტი ყოფილა. მეგობრები მივარდნილ სტიქიასაც აღარებდნენ, რომელიც ყოველგვარ ვეჭბრებსა და სახვედრებს ეურჩებოდა.

მაღე თბილისში გიორგი ლეონიძის სახელ-მუხეუმი გაიხსნება. და ეს არ იქნება უბრალოდ მუხეუმი. თავად პოეტე ყოველთვის ცდილობდა არ დაეარეულიყო კავშირი თაობებს შორის, რადგან ამის საშიშროებას კარგად შეღავდა და ყველაფერს აყუთებდა, რომ წარსულსა და მომავალს შორის მტკიცე დამაკავშირებელ ხიდად გადებულყო. დღეს, როცა ოცდამეერთე საუკუნემ უამრავი მანტიერებით შემობავდა, როცა საქართველო ლამის დამურებით დასახლებულ ტერიტორიად იქცედა და არა ეროვნულ სახელმწიფოდ, ყველაზე მეტად სწორედ ახლა გვმართებს წინაპრებსა და წვეს შვილებს შორის, თუნდაც ბეწვის დამაკავშირებელ ხიდად ვიქცეთ.

გიორგი ლეონიძის სახელ-მუხეუმის დირექტორად დაინიშნა პოეტის შვილიშვილი, ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი, ყადემციოს ლორთქიფანიძის სახელობის არქეოლოგიური კვლევის ცენტრის უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი ბ-ნი გიორგი გვინიძე.

– თხოუმტე წლის ვიყავი, პაპა რომ ვარდაიცვალა და ამდენად შემეძლო მოვლენები სწორად გამეაზრებინა. პაპა რომ დიდი პოეტი და მწერალი იყო, თანდათანობით მივხვდი, მაგრამ მის პიროვნულ სიდადეს თავიდანვე ვერნობდი.

ქალაქში სული ესუთებოდა. თავს თავისუფლად და ლღად ბუნების წიაღში ვრძობდა. ბუნებასთან სიხალღოვე პაერიოთი ესაკტირობოდა, რადგან თავადაც მისი განუყოფელი ნაწილი იყო. ბოლოს ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტის დირექტორად მუშაობდა. სამსახურის შემდეგ მთიხონიღებად ჰქონდა გადაქცეული მანქანით ქალაქგარეთ გასეირნება. პაპას ყოველთვის თან გახლდებოდა. სად არ დავდიოდი, ხან მცხეთაში, ხან ანანურში, ხანაც ლუშთში.

ქალაქს გავცდებოდი თუ არა, ვერნობდი, რომ პაპა ფიქრებით საღდაც შორს მიდიოდა. ჩემად იყო და ეს სიწუმე მის სიდაღებზე მეტყველებდა. ვერნობდი, რომ რაღაც დიდი ხეობდა, თუმცა რა, მაშინ ვერ ვაცნობებრებდი. შემდეგ მივხვდი, რომ პაპა იმ წუთებში მთელი არსებით ბუნებასთან იყო შერწყმული. როგორ მივცემდი თავს იმის უფლებას, რომ ეს სიმეურღოვე და სიწუმე დამეშრებოდა.

დილით გვიან იღებებდა, რადგან ლამის სამ-ოთხ საათამდე მუშაობდა. ხშირად კი გათენებამდე არ ქრებოდა სინათლე მის ოთახში. მიხნეს ექებდა სულ მასთან ვყოფილყოფი, თუმცა დიდი საბაბი მეც არ მჭირდებოდა და, რაღა დაგამალოთ, სკოლას ხშირად ვაცდენდი, თუმცა მასთან ურთიერთობამ იმდენი რამ მიმიცა, რასაც ვერანარა სკოლაში ვერ ვისწავლიდი.

ერთ ოთახში გვეძინა. წნევაგაც მე ვუწობავდი, დაღაქის ფუნქციასაც მე ვასრულებდი. ბოლოს ფეხსაცმელებზე თასმე-

ბის შეკერა უჭირდა და მე ვეხმარებოდი. ბედნიერად ვერძობდი თავს, რომ თუნდაც რაღაცით შემეძლო მისი დახმარება. მეგობრები უფრო ვიყავით, ვიდრე პაპა და შვილიშვილი.

პაპა დიდი საზოგადო მოღვაწე იყო - ერისკაცი. ასე მეგონა, რომ ყველა მოკლენის ცენტრში, ყველაფერის სული და გული, მამობრავებელი ძალა იყო, და ასეც ხალხი.

სრულიად ახალგაზრდამ სალიტერატურო განხეთქილად დახატა - დაარსდა, სადაც მასთან ერთად ტვიანტ ტბაში და ვახილ ბარნოვი თანამშრომლობდნენ. სხვადასხვა დროს რედაქტორობდა აღმანახს „ლიტერატურული მექანიკური“ და „ლიტერატურული მემატიანე“. მისი დიდი ძალისხმევით განიხსნა ილიას სახელ-მწიგნუმი და ლიტერატურის მუზეუმი.

- იმ ხანად მწერალთა კავშირი, როგორც სერგი ჭიალაი ამბობდა, საზოგადოებრივ პარლამენტს წარმოადგენდა, სადაც ერის ყველაზე მწვავე და სასიცოცხლო ის საკითხები იხილებოდა, რომელსაც ეპოქა და დრო კარნახობდა ქართული სოციალისტურების.

ეს ტრადიციას მაშინ კიდევ უფრო გაძლიერდა, როცა მწერალთა კავშირს გიორგი ლეონიძე ჩაუღვა სათავეში. ცნობილია, რომ ყველა დიდ ეროვნულ საქმეს სწორედ იქ ყვერებოდა საფუძველი.

- არ მერიდება იმის განცხადება, რომ პაპა თანდათანობით ერის ლიდერად ჩამოვადიდდა. მიუხედავად იმისა, რომ მამონილი მეგობრები არ იძლეოდნენ ლიდერობის საშუალებას. პაპას, მწერალთა გამოცდილებიდან კარგად მოუხსენებოდა, რა ვაფიხის ხალხი იყვნენ კომუნისტები. მან იცოდა, როგორ გაეკეთებინა მათთან საქმე. ამ შემთხვევაში ზნეობრივი კომპრომისი არ იგულისხმება, არამედ ელემენტარული ტაქტიკა და დამოუკიდებლობა. პაპა დარწმუნებული იყო, რომ მონსტრთან მიშველი ხელეუბნი ბრძოლა დაღუპვის ტოლფასი იყო. თავისი სულიერი ძიების განაგრძელებას მძის ღვეჯ ლეონიძის დიკვიდაცია დაემატა, რომელსაც უმაღლესი განათლება გერმანიაში ჰქონდა მიღებული. მანადღე, 1924 წლის რეპრესიებს პაპას ცოლისძმა დაიხვეწა. რომელიც მხოლოდ იმისთვის დახვრიტეს, რომ გედეკანიშვილი იყო.

- მოგვანებთ თუ იხსენებდა იმ ავბედით წლებს?
- პოლიტიკა მისთვის ტაბუადღებოდა თუმა იყო. ზოგს პკონია, რომ პაპა იძულებული იყო ვუნდრეყო ექმბა სტალინისხეთვის. მართალია, მას დიდ პატივს სცემდა, მაგრამ არა როცა იცოდა საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ლიდერს. იმ ხანად საქართველო უზარმაზარი სახელმწიფოს შემადგენელი ნაწილს წარმოადგენდა. ამ სუპერ-სახელმწიფოს ლიდერი კი ქართველი იყო, რაც ბუნებრივია, სამაგის გრძობის აღძროვა ქართველებს. საერთოდ, არ შეიძლება ცოლსახად საქართველოს ისტორიაში რუსეთის როლის შეფასება. საუკუნეების მანძილზე საქართველო ფიზიკური გასადგურების საფრთხის წინაშე იდგა. უცერად დაღვა დრო, როცა თითო ადარ ვარდებოდა, უფრო მეტიც, დაკარგული ტერიტორიებიც დაკარგებოდა. მაშინ პოლიტიკური დამოუკიდებლობა გამორიცხებული იყო. სხვათა შორის, ეს საკითხი თავის დროზე გაიძიებდა ამგვარად დასვა: ჩვენი დამოუკიდებლობა ამ ეტაპზე არარეალურია, ამიტომ მთელი ძალები უნდა მივმართოთ კულტურული ავტონომიისკენ.

პაპაც ამ აზრს იზიარებდა და ასეც არის. როცა არ არსებობს არანაირი კულტურული და ეკონომიკური პოტენციალი, მაშინ შეიძლება სისხლით მოპოვებული დამოუკიდებლობა ორ დღეს გაიკარდეს. ტუსადის შეიძლება ერთი შეხედვით დღეს ბორჯილები ახსნან, მაგრამ თუ მას ფეხზე დგომა აღარ შეუძლია, მაშინ ასეთ თავისუფლებას რაღა ფასი ექნება.

- გიორგი ლეონიძე რეპრესიებს გადაურჩა, მაგრამ ეს

გადარჩენა მისთვის სიკვდილის ტოლფასი იყო, რადგან მისი უახლოესი ადამიანები ფიზიკურად განადგურდნენ. ალბათ, სათქმელიც ვერ თქვა ბოლომდე, ვალეში დამარხდა იმქვეყნად წაიღო ამოუთქმელ დარდად და ტყვიად.

- მართლაც მწელია, როცა თავზე თოფით გადაგანან, თუკის, რასაც ფიქრობ. ბუნებრივია, რომ ამ დროს თავის დასაცემქანსშიმ მიქმედებს. პაპამ ალბათ მართლაც ვერ შეძლო ვისი პოტენციალის ორმოცდაათი პროცენტის რეალურება.

თავად ხელისუფლებამ მყოფთა შორის მიმდინარეობდა უკომპრომისო ბრძოლა ძალაუფლებისათვის, რამაც კულმინაციას 35-37 წლებში მიაღწია. სტალინის ძლიერი ოპონიცი და უპირისპირად, რაც რამდენიმე ათეული ან თუნდაც ასეული აღმანახის პაუზობაში კი არ გამოისატებოდა, არამედ ეს იყო ორი ცენტრი, რომლის გარშემოც ხდებოდა საკმაოდ სერიოზული ძალების კონცენტრაცია. მიქმედება დაუკავშირებდა თავისი შეიარაღებით. რეალურ მტრებს ემატებოდნენ გამოონილი მტრები. მტყუნანსა და მართლის გარეშე ფაქტობრივ შეუძლებელი იყო. ამ დროს ამოუვდა ქვეყნა, მდამიო გერონბები. ზოგს მქობლის ბინა მოსწონდა, ზოგს - ახლობლის ცოლი, ზოგს - თანამდებობა. დატრიალდა კომპრომატების ორომტრიალი, რამაც ამ უბედურების ავტორიტიც კი შეიწირა. მოგახსენებთ, რომ გაანადგურეს იგივე აცოდა, ეყოფი, ვისი უშუალო ბრძანებითაც იხვრიტოდნენ ასიათასობით ადამიანები, მუშები, გლეხები, რომელთა არსებობა სტალინმა არეკი იცოდა. ამდენად, მიუხედავად იმისა, რომ სტალინი 1937 წელს განვითარებული სისხლიანი მოვლენების ერთ-ერთი მთავარი ფიგურა იყო, ამავ დროს, შეიძლება ითქვას, ბევრი უბედურება მას მიაწერეს.

უშუალოდ სტალინის მითითებით რომ დაეხვრიტათ ტვიანტი, მიხელო ვეჯანიშვილი და სხვები და სხვები, პაპას მხრიდან სტალინის მზარდაჭერაზე ლაპარაკიც არ იქნებოდა.

ამს მისი გამართლების მიზნით ნამდვილად არ ვამბობ. პაპამ ცხრებდა ისე განვლო, რომ რეაბილიტაცია ნამდვილად არ ცხრებდა.

- გიორგი ლეონიძემ განათლება თავდაპირველად ჯერ სასულიერო სასწავლებელში, შემდეგ კი სასულიერო სემინარიაში მიიღო. ბუნებრივია, მორწმუნე იქნებოდა. ამ დროს ამის აღიარება ფიზიკური განადგურების ტოლფასი იყო...

- დამს, ბევრი მიზეზი ჰქონდა საიმისოდ, რომ მის მორწმუნეობას არანაირი გარეგნული გამოხატულება არ ჰქონოდა. თუკი სულით ხორცმად ქრისტიანი იყო. სასულიერო სემინარიაში ვიცოდა ბარნოვი ასწავლებდა. მიუხედავად ასაკობრივი სხვაობისა, დიდი მეგობრები იყვნენ. ბარნოვი პაპას ქორწინებამდე აქტიურად ჩაერთა.

პაპას დიდი მულო ეყვამა გედეკანიშვილი შეეყვარება და მისი ცოლად შერთვა გადასწავლბა, მაგრამ ოჯახს თურმე სასტიკი წინააღმდეგობა გაუწევია, ვის გუგავა თქმენი შუღლესა, ნათესავეები ზართო; რის გამოც პაპას ორჯერ უცდა თავის მოკვლა. ვინ იცის, რითი დათმადებოდა ყველაფერი, საქმეში ვასილ ბარნოვი რომ არ ჩარეულიყო. ჩრევა პატრიარქს ჭიოხსა. კათალიკოსმა ქორწინებზე კუთონჯვა მისცა და სამეპანი თავად დასწერა ჯვარი პაპას და ბჭის.

- ამდენად გასარკვევიც არ არის, თუ ვის მიუძღვნა გიორგი ლეონიძემ თავისი სატრფიალო ღვექსები, რომლებიც ეთრდებოდა მისივეგება და ამაღლებულიც...

- არ არის აუცილებელი, რომ პოეტის მუზა მუდელუ იყოს. თუქცა, ერთის თქმა კი დაბეჯითებით შემძილია, მათი სხვა რული სიცოცხლის ბოლომდე გაგრძელდა.

● გიორგი ლეონიძის ქალიშვილი თინათინ ლეონიძე, ოჯახთან ერთად

- გიორგი ლეონიძის მამას - ნიკო ლეონიძეს ილიას „გვირგვინი“ ქართველი ხალხის განათლების ერთგული მოძრავე უწოდა.

დელა - სოფიო გულისაშვილი, როგორც თავად წერდა, „ახასეთი სპეტაკი ადამიანი იყო, რომელმაც იმის სისპეტაკისა და მშობლიური მიწის სიყვარული ასწავლა“.

- მართლაც ღირსეული მშობლების შვილი გახლდათ. პაპს მამა მივლევდი იყო. გორის სასულიერო სემინარიაში ვაჟა ფშაველაშვიან ერთად სწავლობდა. ახალგაზრდა გარდაიცვალა, მაგრამ ნათელი კვადის დატოვება მაინც მოასწრო. მუუღლის გარდაცვალების შემდეგ ოჯახის მივლი სიმძიმე პაპს დიდს დანაწვა მხრებზე, რომელმაც მარჯალი გაჭირვების მიუხედავად შეძლო ღირსეულად აღეზარდა ხუთი შვილი.

- ვაჟა-ფშაველა ახსენეთ, რამდენადაც ვიცე, სწორედ მან დაუღლოდა გიორგი ლეონიძეს კალამი...

- პაპა თორმეტი წლის იქნებოდა, რომ ვაჟა თბილისში ჩამოსულა. სამი დღე თურმე ავილიდა და ჩამოვიღა იმ ქუჩაზე, სადაც დიდი მგოსანი ცხოვრობდა, მაგრამ მასთან მისულა ვერ გაუბედავს. ბოლოს მეგობრისთვის უთხოვია, ლექსების რეკული ვაჟა-ფშაველასთვის გადაეცა. ვაჟას მართლაც წუყუხიასა პაპის ლექსები, როგორც ჩანს, მოსწონებდა და მისთვის ლექსიც დაუწერია.

- ამბობენ, რომ შეუცვლელი თამადა იყო...

- საქართველოში ჩამოსული ყველა სასტიკო სტუმარი პაპს სამასპინძელი იყო წყნითს ავარაკზე. ხრუშჩოვის დროს შერისხული პასტერნაკი ეს სტუმრობდა, რაც საკმაოდ დიდ რისკთან იყო დაკავშირებული, რადან მოგესწენებათ მაშინ ცოტა დაკლდა, რომ 37 წლის რუპრესები არ განმეორებულყო.

პაპასთვის სუფრა ერთგვარი ასპარეზი იყო. ჩვეულებრივი დღეც ეს შეეძლო დღესასწაულად ექცა. ხშირად იტყვოდა, ღვინო ქართველი კაცის ხმალია. თუქც იქვე დაამატებდა, ზომიერება საჭირო, რათა ეს იარაღი ბოროტებად არ მოქურნულეს ადამიანსო.

ქართული სუფრა იმ დროისათვის ეროვნული ხნების, სულიერების შენარჩუნების ერთ-ერთი აუცილებელი პირობაც

იყო, სადაც ხდებოდა ქართული ტრადიციების, წეს-ჩვეულებების შენარჩუნება. პაპა სუფრასთან შეიძლება ითქვას იბრძოდა, მილიანად იხარჯებოდა, მის მჭევრმეტყველობას და გონებაზავებლობას სახლდარი არ ჰქონდა.

- თუ უფვარდა სხვისთვის რჩევის მიცემა?

- მიუხედავად უღდესი ცხოვრებისეული გამოცდილებისა და სიბრძნისა, სხვის საქმეში კატეგორიულად არ ერეოდა. საკუთარ აზრს არავის არ მოახვევდა. სხვის ცხოვრებაში ჩარევა დიქტატად მიანნდა, თუქცა დანმარებით, ვისაც რითი შეეძლო, იმით ეხმარებოდა. მუდმივ შიშობრობაში იყო. ზოგს ბინის მიღებაში ეხმარებოდა, ზოგს - სამსახურის დაწევაში. ხან პატარძელში გარბოდა წყლის გასაყვანად, ხანაც საპატიო სტუმრის დასახვევრად. ფროსმანის საფლავის ძიებისას კი მხატვრის ნაკვალევმა სადღა არ წაიყვანა... ბუნებრივია, იღლებოდა, მაგრამ გაღებული სიყვითის შედეგით იმდენად ბედნიერი იყო, რომ სანაცვლოდ თავადაც უღდესს ენერჯია იღებდა. მისი ყოველი ნაბიჯი საქართველოს, ქართველი ხალხის საყთიდლოდ იყო გადადგმული. საერთოდაც პაპასთვის სამშობლო მხოლოდ მთა და ბარი არ ყოფილა. სამშობლო მისთვის, უპირველეს ყოვლისა, უბრალო ადამიანები იყვნენ.

- და, რა თქმა უნდა, პატარძელში... ვრობის მოვრობები იმდენად ღრმად ჩაებეჭდა გულში, რომ პროზა პიუზიას გაუტოლა. „ხელჩქარად“ დაწერილ მოთხრობებში დაასახლა წარსულის ანრდილები: „ჩითისკანინანები, თავშეღიანები, ფარაჯიანები, ტყაუჭვბიანები, ქალანებეიანი“.

რეიანი და ხშიანი ივრის ნასწავლი ქართული ლექსის მუსიკით ადრეგებული სიტყვებით მიოვანი არ ადამიანები, რომლებიც დღეს აღარ არიან, „მაგრამ ისევე იცინის დილა პატარძელში“.

დღეს აღარ არის გიორგი ლეონიძე, მაგრამ „ისევე იბენტებიან ნუშის, ატმის, ვაშლისა და ტყემლის ყვავილები“...

- „ნატვრის ხეზე“ მუშაობა შეზღუდულ დროში მოუხდა. შესავალში წერს კიდევ, ნეტავი ჩემს გამოცემულს ქაღალდის მოსვლამ შეუგვიანოს, რომ ნება-ნება მუდროებით და სიტკბოებით გწერო.

დღეაქმე თინათინ ლეონიძე დიდად ეხმარებოდა წინზე მუშაობისას. პაპა მის შენიშვნებს გულისყურით უსმენდა და ხშირად იხიარებდა კიდევ. ავტორი მოვლენათა სიღრმეიან იყურება. ამის გამო შეიძლება რაღაც უხერხული მიმენტები მუდველობიდან გამოჩნეს. ამიტომ გარეშე თვალა აუცილებელი, რომ ნაწარმოებში გაუმართალი ადგილები ნასწორება. რელაქტირობაც ზომ ერთგვარი ნიჭია. დღემდ იმდენად კარგად გაართვა თავი დაკისრებულ მოვალეობას, რომ პაპა მილიანად ენდობოდა. კორექტურას როცა გაუბეჯანდა, ზედ წააწერდა: ნასწორე და დასაბუქლად გუგზენო.

დღეაქმე მუხას ეძახდა. იქნებ იმიტომ, რომ მუხას ერთგვარ სიმბოლურ მნიშვნელობას ანიჭებდა. გახსოვთ „მუხის ფოთლი“?

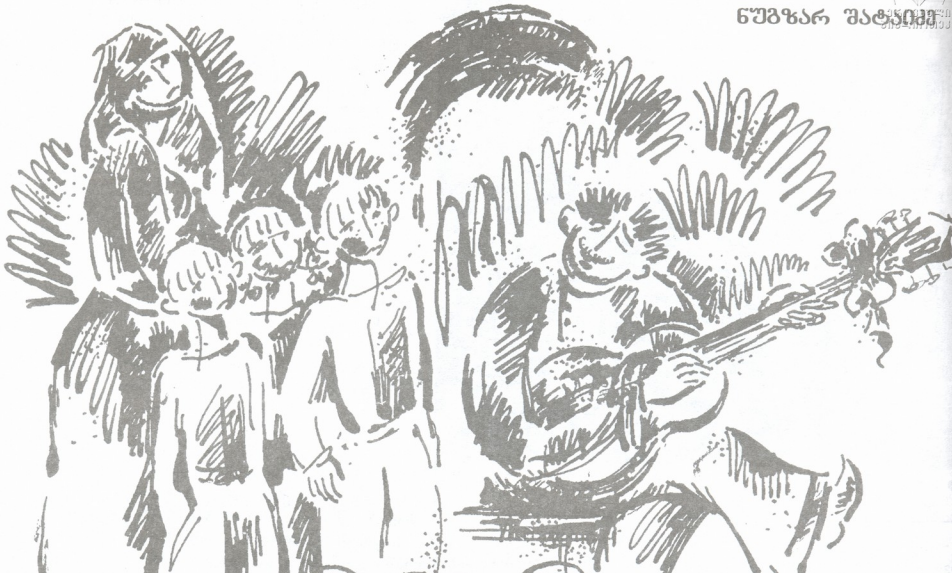
„მუხით ფარავდნენ სირცხვილს, ჭროლობას, როცა ქართველი ეგდო ჭლობად.“

- და მოდით, ისევე გიორგი ლეონიძის სიტყვებით დავასრულო ჩვენი საუბარი:

„ისევე აღმდგარა მკდრითი ილია, და მუხაც ისევე შეიფოთლება“...

პარინი ნაკაიმა

მეზღვე ტოტო

მზატარი ცინარა ტირეკაძე

ერთ მწერალს მეც ვიცნობდი, თქვენნიარს – დაჯდებოდა, შემოიღებდა შუბლზე ხელს და წერდა.

სისხლს გვიშრობდა მისი ცოლი მეზობლის ბავშვებს – ნუ ხმაურობთ, დიმიტრი მუშაობსო.

რას მუშაობდა ვერ ვეტყვით, თუმცა მისი რომანი კი მაქვს წაითხული, „სახლი ცაცხვევე“ ერქვა. სანამ ორჯერ არ დამაბანინა თამარამ ხელები, არ წამკაითხა.

შევეჩნდი, წამკაითხე, რა იქნება-მეთქი! დიმიტრი აღარ იყო უკვე ცოცხალი.

– მიჩვენე, აბა, ხელებიო!

ეუწვევ:

– საპნით დაიბანე და წავკაითხებო!

დავბანე, რა უნდა მექნა.

გამომიტანა. კედელზე დაიდებული დიმიტრის გადიდებული სურათის უკან ჰქონდა დამალული ის რვეული.

– დაჯექი და წაიკითხო.

– შინ გამატანე, თამარა ბიცოლა-მეთქი. – არაო, წაიკითხვა თუ გინდა, აქაც კარგად წაიკითხავო!

რადას ეზამდი, დაჯექი და დაიწვიე კითხვა.

სანამ ბოლომდე არ ჩავედი, თვალი არ მოუშორებია – იდგა გულხელდაკრეფილი და მიყურებდა, თითქოს დიმიტრის რომანს კი არა, ლენინის ხელნაწერს ვკითხულობდი კრემლის ბიბლიოთეკაში.

განსაკუთრებული არაფერი ხდებოდა იმ რომანში. მაგრამ, დაკვირვებული ვარ, არც თქვენს ნაწერებში ხდება მინცდამინც დიდი ამბები. ერთი ოჯახის ისტორია იყო მოთხრობილი და მახსოვს, ერთმანეთის მიყოლებით იზოცებოდა იმ ოჯახის ყველა წევრი. ახლა რანაირად, არ იკითხავ? – იმათი სახლის კიბეს ერთი საფეხური ჰქონდა ჩამტკრეული და ყველა იმ საფეხურზე იტეხდა კისერს.

შეეკეთებინათ მერე, ის საფეხურიო, იტევიო, და მეც ვე აზრი გამიხნდა კითხვისას, მაგრამ ვისთვის მეთქვა,

უტროი, ე.ი. დიმიტრი სამი წლის მკვდარი იყო უკვე.
მისი სიყვდილის შემდეგ, განცხადებას ვეღარაინდ დავი-
წერს სოფელში. იმისთანა განცხადების წერა იცოდა, ქვას
ხოტავდა. მე შენ გეტყვი, გამოგართმევდა რამეს - ღვი-
ნისა და არცის მუტს ხელს არ კიდებდა არაფერს.

სამძებლურ, როგორც ვატყობ, არც თქვენ ამბობთ უარს
და დიმიტრისაც ძალიან უყვარდა. რომ გადააბამდა, ორი-
სამი კვირა და ზოგჯერ, მთელი თვეც მთურალი იყო.
ასეთ დროს, ცხადია, არაფერს წერდა, იწვა ლოგინში და
წმიდადა თამარა მალაზიიდან ღვინო-არავს.

ცოლი მკავსო, იმას უნდა დაეტრახა. იცოდა დიმი-
ტრის ფასი, მაგრამ დიმიტრისაც იცოდა თამარას ფასიო,
ვერ ვიტყვი: წავიდოდა, ზოგჯერ დაიპაგებოდა, თევობით
არ ჩანდა. დადიოდა, ეძებდა საწყალი თამარა, შეაჯერე-
ბდა ქვეყანას, მარა დიმიტრის იპოვიდი შეენ?! ბოლოს
მოიტანდნენ ამბავს - დიმიტრის ამა და ამ რაიონში
ცოლი შეურთავს, კაი გამართული ოჯახი უშოინია, ქერის
ორმოშა ჩავარდნილი!

გადარეოდა სოფელი. ლანძღავდნენ ამ დიმიტრის, თა-
ხხვდნენ, აღარ იყვნენ თამარას საცოდაობით.

თეთონ თამარა არაფერს იმწევდა, ერთს არ დაიწუ-
წუფებდა, ერთ კურხალს არ გადმოიადებდა. დიმიტრის
აუგს რომ ეტყობა ვინმე, ძალიან წყინდა.

- რა მოხდა, მწერალი კაცია, გაივლის, გამოივლის,
თვალს წყალს დააღვეინებს და მოვა ისევ შინი!

ისე ყველაფერი კარგი ავიხიბთ, ორ-სამ თვეში მა-
რთლაც მოვიდოდა! დამინახავს, ასეთ დროს, როგორ და-
დიოდა თავისი სახლის გრძელ აივანზე, ხელები უკან
ჭირდა დაწოხილი და რაღაცას გატაცებით უყვებოდა
თამარას. ისიც ტახტზე მჯდომი, თვალცრემლიანი და პი-
რამიდილიანი მისჩერებოდა თავის დიმიტრის.

ერთხელ ჩვენი სოფლიდან ორმა კაცმა სიმინდი წაიღო
ქართლში. არაფზე უნდოდათ გადაცემა. დაღამებით ერთ
სოფელში და ნაცნობთან დარჩენილან ღამის გასათევად.
მასპინძელს უთქვამს - აგერ, სამეზობლოში, ქორწილია
და გადავიდეთ, წაწიქიფოთ გემოზეო. გადასულან და რას
ხედავენ - ეს ჩვენი დიმიტრი არაა წამოჭრილი ნეფედ?

თვალით უნინებია, არ გამოქვით, იცოდიოთ და იმ კა-
ცებმაც მამინი კი შეუნახეს პირი, მარა სოფელში მობრუ-
ნებულებმა ცოლებს უამბეს ყველაფერი და იმათაც, რა-
საკერივოდა, თამარას მიუბრუნინეს ეს ამბავი.

წავიდა საწყალი თამარა, წაყვანა ბავშვებიც, ჩავიდა იმ
სოფელში და დაადგა თავისი კაცს თავზე. ზის ის თურმე
აივანზე, გაღუდა ფეხი ფეხზე, პირში პაპიროსი აქვს გა-
ჩრილი, უკრავს კაი ბანტიან გიტარაზე და მღერის ტყბი-
ლად.

გადარეულა მათ დანახავზე:
- დედა, რას მევესწარი, ამათი ჭირიმი, ჩემი საყვარელი
და და დისძვილები მესტუმრნენო! - თან უბრალებს თუ-
რმე თვალებს, არ გამოქვა თამარა, თორემ დავგვოცავენ
ორივესო.

წამოჰყოლია მანაც. ახალი შერთული ცოლისთვის

უთქვამს, წაყვებო ჩემს დას სოფელში, რაღაც საქმე უნ-
და ორ დღეში ისევ აქ ვარო.

ახლა ყველას გასცნება ძნელია, მაგრამ მე რაც ვიცი,
ერთი ცოლი დუშეთში ჰყავდა, მეორე - ტყბიულში, მე-
სამე - ზნაურში, მეოთხე, ქე გითხარი, - სადაც და მე-
ხუთე, მგონი - ფთიშო.

მარა, არ მიყვირს: როგორც გამოივინია, ეს მრავალცო-
ლიანობა არც თქვენითვის ყოფილა უცნო ხილი და დიმი-
ტრი რა ისეთი გამოხალგაო იქნებოდა!

ნამეტანი შესახედი კაცო კი იყო, ლამაზი, წარმოსადგეი,
ის რომ ულვაშზე ხელს გადისობდა, ჭკუას კარგავდნენ
თურმე ქალები. ახლა როგორი მოძლენი, მოძღერალი,
როგორი მსმელი, მარა მუშაობა არ უყვარდა მაინცდამა-
ინც.

- მაგენი, ბიძეო, სულელები არიანო, - იტყობა მხა-
რზე თოხგაღებული, ყანაში მიმავალი მქსობლების დანა-
ხეაზე, - სულელებმა უნდა იმეშაონ და ჭკვიანებმა ჭკ-
ბონო!

გამოუტანდა, ზოგჯერ საწყალი თამარა ბარს:

- ე, ბიჭო, საბოსტენე მაინც დამიბარო!
- რას ამბობ, ქალო, მიწას შევაწუხებო?! ამან უნდა
ჩამიკრას ასი წლის მერე გულში და ამას შევაწუხებ,
ამასო?!

ერთხელ, ხიღს რომ ამწენდნენ მდინარეზე, დიმიტრი
„ღესობატივად“ ჰყავდათ. წაუყვანია მთელი მისი ბრივად
შესვენებაზე და გაუშლია კარგი პურ-მარილი, ისე, რომ
სულ დაეიწყებოდათ ის ხიღი და მისი მშენებლობა. მო-
სულა, სწორედ იმ დროს, თავსხმა, მოვარდნილა სამი-
ნული დღეგმა, წაუღია ყველაფერი - ხიდიც და სამშე-
ნებლო მასალებიც.

გამორბას თურმე საწყალი თამარა, იპუტავს თმას:

- კაცო დამიდრხო წყალმა, კაცო!
შეხედრია ვიდაცა:
- ვინ კაცო დადიდრხო, შე ქალო, აგერ ქეიფობს, პა-
ჭკორიას დღეწამიო!

ამას რომ იგონებდა, დიმიტრი, იცინოდა - მე რომ მე-
შაობა მყვარებოდა, ახლა კაი ხნის მკვდარი ვიქნებოდიო!
მარა თამარა არ ეძღუროდა, ადრეც გითხარი, იცოდა მისი
ფასი და იძიებო.

საკუთარი თავის ფასი დიმიტრისაც კარგად იცოდა.
მეო, ამბობდა, ვაჟა-ფშაველანზე დიდი მწერალი ვარო, ჩემს
ფასს ვერ გაიგებენ ესენი, მაგრამ მოვა დრო და მალაი-
ბენო.

არ მოსულა, ეტყობა ვერ ის დრო.

თუმცა, როგორ უნდა აღიარონ, არ მესმის - იმ ერთი
რეველის მეტი სხვა არაფერი დარჩენია და ისიც საცო-
დავ თამარას ეგაბტანეთ საიქიოში, თეთიონ დაბარა - მე
რომ მოგკედებო, ჩემი დიმიტრის ნაწერები ჩამაყოლეთ კუ-
ბოშიო.

კი, ასე იყო.

თუ გინდა იყოს გედნიერი,

„მ

ინდა ჩემმა შთამომავლობამ იცოდეს, არამარტო საქართველოს, არამედ ჩემი, ჩვენი ოჯახის ისტორიაც, რამეთუ ქვეყნის ისტორია და მისი წარსული, ჩემი ოჯახის წარსულიცაა, მინდა ჩემმა შვილებმა, შვილიშვილებმა, ჩემი შვილებმა იცოდნენ, როგორი წინაპრები ჰყავდათ, ვისთან მეგობრობდნენ, რას საქმიანობდნენ, რა თვისებები გააჩნდათ, როგორები იყვნენ ფიზიურად, სულიერად, ოჯახში, რას წარმოადგენდნენ საზოგადოებასთვის, რა ქველმოქმედებას ეწეოდნენ, დაუფასდათ თუ არა გაყეული შრომა“. მცირე წიგნად გამოცემული ასეთი შინაარსის, მიგრაციული მონორაფია უძღვნა მონატრებულ მამას ჩემმა მერხის მეგობარმა რენადა თორიამ, ჩვენი სკოლის დირექტორს, ახალგაზრდა თაობების შეწირულ აღმზრდელს, შალვა თორიას – უანგაროს, მრავალმხრივ განათლებულს (ჯილდოების მფლობელს, წლების მანძილზე რესპუბლიკის სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებლებში მისაღებ გამოცდებზე იწვევდნენ, იყო საშუალო სკოლების დირექტორი ოსურგეთისა და ჩოხატაურის რაიონებში), რომელიც მისი მოსწავლეებისგან ბოლომდე იმსახურებდა რიგს, მოწიწებას, შიშსაც. ერთმა თანაკლასელმა ამასწინათ ალაღად, გურული ოუმორით მოიხსენია, მისი საფლავის ქვის სურათის შეხედვა თურმე დღესაც ზარავს, ჰკონია, როგორც სხეოდა ისევე დატუქსავს, რატომ არ გინდა ისწავლო, ყურის ბიბილოსაც შეეგება, ზეპრად გაუნათლებელი იყო დარჩებო. ასეთები იყვნენ მამინდელი აღმზრდელები, სიპატოისნით, სისწინდით, პროფესიონალიზმით გამორჩეულები, უვარგისი პედაგოგი აქა-იქ სარეველასვით თუ გამოეროდა. ჩვენ იმ თაობის მოსწავლეები ვიყავით, ბევრი არაფერი რომ არ ვიცოდით ჩვენი პედაგოგების ყოფითი ამბების შესახებ, ვინ ძვიშებდა ახლოს, გვანტერესებდა როგორები იყვნენ ოჯახებში, ჩვეულებრივი ცხოვრებით ცხოვრობდნენ თუ მართლაც ზეკაცებად იყვნენ დაბადებულები. მე თუ მკითხავთ, დიდი ვერაფერი ბედუნა ახლანდელი ზღვარწაშლობა პედაგოგ-მოსწავლეობა. გუმშენდელივით თვალწინ მიდგას მუდამ შემართული, მოწონივებული, ამაყი, ჭეშმარიტი აღმზრდელი, მარცხენა ღლიის ქვემოთ კუნთი უკრიოდა, დამსახურებულად მოძღვარს ეახლებდნენ მისი შვირდები. ნამდვილი სტალინელი იყო, რაც ნამუსის, პატოისნების სიმბოლო იყო მამის. ასეთი დადამიანები ახლა სანთლით სეპეტიანია. მპაპტობის მიხედვით, თუ სივლადეზე ვერ მივაჯ პატრი და პატარა ჩანახატი ვერ მივუძღვეთ, როგორც მას უწოდეს, სკოლისთვის დაბადებულ კაცს. იცოდა თქმა, თუ გინდა დადამიანი გიყვარდეს და არ გჭუღდეს, მასში იცადეთ დადებითი თვისებები ეძებეთ. ასე უწოინდა და ამზადება ცხოვრებისთვის ორმოც წელზე მეტხანს მთელ თაობებს.

...ახლა ამ ოჯახში სამი თაობა ცხოვრობს. უფრო წვლამართული და მოძლიერებულია მათი ოჯახი, რომელსაც საქართველოში და მის ფარგლებს გარეშად კარგად იცნობენ. ოჯახის თვაკაცმა, სიმძე, საცეკალიბით კარონომისტმა მამული გუდავაქიმ თთავა და წარმატებითაუც გაართვა თავი

● მამული გუდავაქიმ მეუღლესთან და შვილიშვილ სალომესთან ერთად

● რენადა კოლაგებთან ერთად სტუმრად ოტია იოსელიანთან

მისი საგვარეულო წამლის შექმნას და ფართო მოხმარებას. წამლის თაიდან გუდავაძის გვართო იცნობდნენ. 25 წლის ისტორია აქვს მის მოხმარებას. ორი წელი მე-8 სააკადემიფოს ბაზაზე 50 აკადემიფოზე გამოიცადა. აკვირდებოდა ფიტოთერაპიის კათოდრა. წამალმა ყველა მოთხოვნა დააკმაყოფილა და ამჟებ კათოდრასთან გაისნა სამყურნალო კაბინეტი ექიმის შტატიით, წამალს „მამქოლი“ – გუდავაქიმ ეწოდა. დამკვირვებლები და ათეულობით მომხმარებელი ხელაღებით ამტკიცებენ, რომ წამალი უეპარა და გამოიყენება დევიდის პათოლოგიური დაავადებების, ქრონიკული ჰეპატიტების და სხვადასხვა გუნების დისკუნზიის სამყურნალოდ. დღეს მთელი მსოფლიო მუშაობს ჰეპატიტ C-ზე. მისი სამყურნალო მედიკამენტების უმეტესობას ახასიათებს ძელის ტუნის ფუნქციის მოშლა და ნერვული ფსიქეგურს ამბილობანი. „მამქოლი“ უკუყენება არ აღენიშნება. სოფლებში, კერძოდ გურიაში ამ ჰეპატიტით დაავადებულთ, როცა მუცელი წყალი უღებობოდათ, წყალმკეთობას ეახდნენ, სხვაგან – წყალმკეთობას, მათი გადარჩენის არავითარი შანსი არ არსებობდა და იღუპებოდნენ. უმეტესწილად დაავადება ნარკომანების ზეუდრია. თუმცა არსებობს გამონაკლისებაც. ვირუსი ოთხმოცი

ბალანსირებული ადამიანი

დღე ცოცხლობს, გადადის ინეკითი და სისხლით. რაც შეეხება ჰეპატიტ B-ს, „მამქოლის“ წყლობით მისით დაავადებულს აბსოლუტური განკურნების უამრავი შემთხვევაა. უკეთეს შემთხვევებში დაავადება ქრონიკულში გადადის და ავადმყოფები ჩვეულებრივი ცხოვრების წესით წლობით ცოცხლობენ. „მამქოლის“ მიზმარების სპეკტრი ფართოა: საქართველო, ამერყა, რუსეთი, გერმანია, შვეიცარია, კანადა, ისრაელი, ეკვადორი, (ვაიეცანი ამონარიდებს აღნიშნული ქვეყნების ბარათებიდან).

ჩემს შეკითხვაზე აქეთ თუ არა საიტი ინტერნეტში, აი რა მიპასუხა ბატონმა მამულემ: – ჩემი წამალი ცხრა კომპონენტისაა: შვედეთი, აქედან ოთხი სახეობა ყვირველიად ცნობილია: კრანა, გვირილა, ღიღილოლი ყვირველი, ნიანურას ფესვები, დანარჩენი ხუთი ოჯახის საიდუმლოა. ბალანსი ძირითადად გურია-აჭარა-იმერეთის მაღალმთიან კლდეებზე იზრდება. დასაქმებულ გვეყვს თერაპიული ოჯახი (ამდენ ადამიანს რომ საარსებო წყარო გავუზიანო ქვიც ხომ საქმა), ტანმორჩილ ბიჭებს კლდეებზე ცოცვა უნდა შეეძლოთ – უამინდობა, ქვეწარმავლები, ნადირი, რამდენი წინააღმდეგობის დაძლევა უწევთ. ვიღაცეა, ვიდრე ოჯახში დაბრუნდებიან. სპეციალური მაკრატლებით მუშაობენ, რომ მცენარეს ფესვი არ დაუზიანდეს. ერთი სახეობაა, მის განრღობს 25 წელი მაინც სჭირდება. მორეფისას თევზის, შივარცხა აქვს მინიჭებული. არ უნდა იყოს ნაწილობრივ. მცენარეს მზე აღმოსავლეთიდან უნდა ხვედობდეს. წამლის მიღება პასუხისმგებლობით ვამზადებთ. ვიცავთ პიტირიაზის ნორმებს, რაც ოჯახის პირობებში უფრო მოსახერხებელია, ვიდრე ავითაქში. ამით ფალსიფიცირება გამოიწვევია. ვაკექვს ყველანაირი მიწვეობა – სპეციალური საშრობები, ბალახის საჭრელი მანქანა, ზუსტი დასაფოსებელი. ჩვენი წამალი იმდენად რთული მოსაპოვებელია, რომ წელსწინადაც ათასზე მეტ ავადმყოფს ვერ ვაკმაფოვებდით, ამიტომ ვიყავით თვის ინტერნეტზე. სხვა დაავადებების წამლებიც ვიცი, მაგალითად პროსტატიტის, თუქვი არ მიცდა მისი დარევიტორება, დათვიანი, ბუღობრივი თმის ცვენის (გამოტოვება), სკლეროლიტის (კანის კვდობა), ბუასილის და სხვა. ჩამოვთვალეთ ეს დაავადებები, რომელთა განკურნების მომსრე თავად გახლავართ.

...მომიხბლავია ამ კაცის გულმკერდალება, კაცურობა, ჭრბში დგომის საოცარი თვისება. მთელი მისი ოჯახი ამ სულსკეთებით მოვიდა აქამდე. კაცი დღეს მარტო პირად კეთილდღეობით რომ შემოიფარგლება, ასეთ კაცს მე კაცად ვერ აღვიქვამო, – დაამატა. ხელგამოსული ვაკეკავი, შეძლებული ოჯახის პატრონი, ეწვევა მეფუტკრეობას, მესაქონლობას, ჰყავთ ყველანაირი ფრინველი, საუკეთესოდ მიწილი ბაღ-ვენახი. გვერდში უდგას დიდებული მეუღლე რნდა – ჰედავოცი, ბავა-ბაღის გამეფ. მისი ოჯახის მატერიალური ხელშეწყობით ამ გაჭირვების წლებში ბაღს არსებობა არ უწყვეტია. სიღარიბის გამოირჩეული ქალბატონია, ბუერი ჭკუას ეკითხება, თმისდასასწორებით ზუსტია მისი გადაწყვეტილება, ადამიანების შეცნობის უტყუ-

არი აღლო აქვს, მის სიტყვას ფასი აქვს შინ და გარეთ. ჰყავთ მშენებელი რძალი ნინო, წინიერი, სამაგალითო პედელოცი, ჩენი თანამოავლობე. მისი დღესები, ჩანახატები, ნივთები სისტემატურად იტვირთება სხვადასხვა ჟურნალ-გაზეთებში. ოჯახის და გვარის დირსებული ტრადიციების გამტკიცებელია ერთადერთი ვაკეკაცი დათო. ორი საამაყო შვილიშვილი სალომე და მამუკა სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტში შესასვლელად ემზადებიან. რომ იტყვიან, ბუნებამ მათ ყველა სიყვამე დააბურტავა. კიდევ ერთი კარგი თვისება, – ქველმოქმედებაც ახასიათებთ. მამულის არ უყვარს სიყვითის აფიშირება. დიდხინს ოცნება ამ დღეებში აისრულა. უნდაოდ სიოველს საკუთარი საშლოცველო – ეკლესია ჰქონდა. ამ დიდ საქმესაც შეეჭვივდა, გვერდში მღვთებში ვერ შემოიყრება. მარტომ ჩაუყარა მის მშენებლობას საძირველი. ოჯახი სტუდიაა. მის კარზე უსასრულოდ მოდიან შეკირებულებიც. ათი პაციენტიდან სამი-ოთხი უყვალა. მეგობარმა გამოემტკიცა, კიდევ ერთი უფლო არა მაქვს, არ ვიცი ბავშვებს რა ვაკაპო, უკან დასაბრუნებელი უფლო ვისესხე. გულისამაწყვებელი სიტყვები არ იღევა, მათთვის წამალი შეღავათიანია.

...მაივამე ჟურნალ-გაზეთების, სამადლობლო წერილების გროვია. „საიქიოდან მობრუნებულ“ ადამიანების გემელ საას მთავაზობენ. პაციენტთა შორის არიან ცნობილი პოლიციელები, მეცნიერები, მედიკოსები, მსახიობები, უმეტესობა ანონიმურბაის ითხოვს. გამოვიყვ „მამქოლის“ ერთ-ერთ მომხმარებელს ინეზა თვედარევი ქუთაისიდან, რომლის მურნალობის შედეგით განცეფრებულია მოსკოვის გამალები სახელობის ჰეპატიტის ლაბორატორია. ხალხურ მურნაობს მამულე თუღვაქვს ქართული ფლორის სასწაულების სჯერა – თუ ბუნების ყველა საიდუმლოს ამოხსნას შესძლებს ადამიანი, უკურნებელი ხენი არ არსებობს. იგი ერთერთი მიაჯანია, ვინაც საკუთარი თავზე გამოცდა საოცრების საოცარია. ახლგაზრდობაში ჰქონდა პატარ-პატარა შეცოდებები: ვიოლები, ურევიმო ცხოვრება, მოჭარბებული ქეფები, მოკლედ, ყველაფერი ნახა და გამოცდა. ზედმეტმა ალკოჰოლმა დიდძო დაუზიანა, ექიმებმა ვერაფრით უშველეს, მის გადარჩენას აღარაფერი ეფირობდა, ყველას ხელი ჰქონდა ჩაქნული, რომ იტყვიან „თბი ხერად ექვა“ – სიმბარში ბებია ნახა, მისი წამლის ზუსტი რეცეპტი შესთავაზა სეველიის პირას მისულ შვილიშვილს. ბების დანტოვარი ჩანაწერი წაითხული კი ჰქონდა, მაგრამ მისი გამოყენება არად არ მოსვლიდა, მამას გაეღო, რომელმაც ბუერი ხეტილა მთეში, შვეროილი ბალახებით დამზადებულმა წამალმა საბოლოოდ ერთ თვეში განკურნა. ასე დაღლო სათავე რამდენიმე წლის წინ, მართლაც სასწაულ „მამქოლი“ – გუდავაქვს.

მოგუწმინთ თავად მამულის:

– მასსოვს, ბებიაჩემი სალომე ცინცაძე-გუდავაძე სასწაულ წამლებს ამზადებდ, სადაც არ ავითავადნენ, ათასჯვარ დაავადებებს კურნავდა. განსაკუთრებით დიდძლის დაავადებებს.

ნარსული და ანემო

საქართველოში არ შეგულება ადამიანი, ნაღვლის (სეფდის) ბუშტი არ აწუხებდეს. მაშინ ცეროზი არ იცოდნენ, მეცელში წყალი ჩაუდგაო იტყოდნენ. ამ სენს ბებიაჩემი თავისუფლად კურნავდა. როგორც ხალხურ ე.წ. საგარეულო წამლებს ახასიათებს, მისი დამზადების საიდუმლო მეგვიდრეობით მოვიდა ჩვენი ოჯახის წევრებზე. ჩემმა რძალმა და გაეიშვილმა უკვე იცან ეს საიდუმლო. თავად თუ გარანტირებული არა ვარ, რომ ჩემი წამალი მთარჩუნს პაციენტს, ისე არ ვაძლევ, თუ მივეცი, დარწმუნებული ვარ განკურნავს. სპეციალობით ექიმი არ ვახლავართ, ვეყრდნობი ავადმყოფის თვალებს, ენას (თვალზე და ენაზე ვატყობ რა მდგომარეობაშია ლიბლი) და ექსოკოპიის პასუსს. ჩემი წამალი გამოიცადა 50 ავადმყოფზე ორი წელი ინფექციურ და მე-8 საავადმყოფოებში, რის საფუძველზეც მომცეს ლიცენზია, სერთიფიკატი და გამისხნეს სამკურნალო კაბინეტი. მცავებინდებოდა სხვადასხვა ქვეყნიბიდან, მთავაზობენ საქმიოდ სოლიდურ თანხას, ბუნებით მოურბადებული კაცი ვერ, ფულს გადაყოლილი არასოდეს ვყოფილვარ, მირჩენია მეტ გაჭირვებულ, უმედო პაციენტს აქ ვუშველო. მსოფლიო მედიკოსები დღენიადავ ებრძვიან დაუძარცვებელ ცეროზს, „მაქჟოლა“ ეს საკმაოდ წარმატებულად შესძლო. ათიდან ექვს-შვილს რომ უშველი, დიდ მიღწევად ითვლება მედიკინაში. კიდევ იცით რას გეტყვით - ხელი ისე უნდა გამოიღო, უფალი არ გაანაწყწრო, სიკეთე თესო და შედეგსაც მოიძიე, უმადურობა საშინელი სენია. კულტურის კერად ცნობილი შალვა თოდრიას და ნირა რამიშვილის ოჯახის ტრადიციას შეძლებისდაგვარად ვაგრძელებთ. სათქმელი ჩემი სიმამრის სიტყვებით მიწნა დაეასრულო, რომელსაც უწოდებდი დიდ პატივს ეცემდი - „ადამიანში ტულს და უარყოფითს ნუ ჩაეკიდები, კარგი კუთხით შეხედ, მოყვასათ შეიცანი, თუ გინდა თავად იყო ბედნიერი“.

ნანული ბუკია

P.S. პრეპარატის რეგისტრაციის №0001326.

მისი შემენა შეგიძლიათ მე-9 საავადმყოფოში, ფიტოთერაპიის კათედრაზე.

გიაგობოთ ერთი ოჯახის სხვადასხვა თაობის მანდილოსნებზე, რომელთა მართო გარეგნობაც კი მათი მდიდარი შინაგანი სამყაროს გამომატყველავ.

ხშირად უთქვამთ ოჯახი „პატარა სახელმწიფოა“-ო. ეს ფრთიანი სიტყვები შესანიშნავი დადასტურებაა ჩვენი წარსული ისტორიისა. და მართლაც, ბევრ ქართულ ოჯახს შემოუნახავს წარსულის საინტერესო ფურცლები. ექიმი-პედიატრი ქეთევან ბაქრაძე-ბარათაშვილისა, ახალი წარსული იყო ამ ქვეყნიდან (40-დღის), როდესაც იგი ფოტოსურათით გავიცანი. მისმა ნათელმა მრავლისმთქმელმა სახემ ცნობისმოყვარება და ინტერესი გამოიწვია. გაგონილი მქონდა, რომ იგი იყო, ასე ვთქვათ, ჩვენი ქალაქის ელიტარული ოჯახების ბავშვთა ექიმი. ეს კარგად ახსოვს თვითურუნად „საქართველოს ქალის“ რე-

● ოლდა სულხანიშვილი-ბაქრაძისა

ლებით და მაღალი პროფესიონალიზმით ისეთ ადგილებზე მუშაობდა, სადაც ყველაზე მეტად უჭირდა მის ქვეყანას. ამდენად, იარღივით ატარებდა „ქალაქის წამყვანი პედიატრის“ წოდებას.

მას იცნობდნენ, როგორც თბილისის ბავშვთა მე-2 გაერთიანებული კლინიკური საავადმყოფოს მთავარ ექიმს, ასევე, სიცოცხლის ბოლო წლებამდე ფონიჭალის ბავშვთა 24-ე პოლიკლინიკის განყოფილების ხელმძღვანელს.

პირველი კვალიფიციური კატეგორიის ექიმი მინიჭებული ჰქონდა საქართველოს საპატრიო დამსახურებული ექიმის წოდება, დაჯილდოებული იყო ჯანმრთელობის წარჩინებისა და შრომის ვეტერანის სამკერდე ნიშნებით...

მწარე ბავშვობა ჰქონდა პატარა ქეთევანს. დედამისს, ქალბატონ ოლდა სულხანიშვილს და მამას, ბატონ ნიკოლოზ ბაქრაძეს ტკბილუნტკბილო სასმეოლიანი ოჯახი ჰქონდათ, თავს ევლებოდნენ თეიმურაზს, ეთერს და ქეთოს. ერთი წლის იყო ქეთო, როდესაც ნიკოლოზი ტრაგედულად დაიღუპა. ეს ტრაგედია დაყა-

● ქეთევან ბაქრაძე-ბარათაშვილისა

დაქცეასაც. ოთხმოც წელს გადაცილებული (დაბ. 1920წ.) ქალბატონი ქეთევანის ცხოვრება და მოღვაწეობა აღსავსე იყო მრავალმხრივ საინტერესო, რთული, მაგრამ წარმატებული მაგალითებით. იგი თავისი გამოცდი-

გმირებულია 1921 წ. 12 თებერვალთან, საბჭოთა რუსეთი ომის გამოცხადებლად თავს დაესხა საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას. ამ აქტით საბჭოთა მთავრობამ ყოველგვარი კანონიერი საფუძვლის გარეშე დაარღვია 1920 წლის 7 მაისის ხელშეკრულება საქართველოს რესპუბლიკის სუვერენიტეტობის შესახებ.

● ოთარ ბარათაშვილი და ნინო მაჭავარიანი

საქართველოს მიუღწერტორიაზე გაჩაღდა მძიმე სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლები. სამშობლოს თავისუფლების დამცველებმა – ახალგაზრდობამ და თვჩერთა ნორჩმა რაზმებმა სამაგალითო გმირობა გამოიჩინეს განსაკუთრებით ტახაზნელასა და ოკჯრის მისადგომებთან.

ამ ბრძოლებში მონაწილეობდა ნიკოლოზ ბაქრაძე, ინჟინერ-შექმნიკოსი. იგი თვითონ მართაუდა საკუთარი სამზგაერო მატარებლის შემადგენლობას. სხვადასხვა ადგილებიდან თბილისში გადმოჰყავდა ქართველი სამხედრო თვჩერები. ერთ-ერთი მზგაერობისას რუსმა ჯარისკაცებმა თბილისის მოახლოებული მატარებელი ააფეთქეს. იუჩნებთან ერთად დაიღუპა ქეთოს მამაც ნიკოლოზ ბაქრაძე.

ახალგაზრდა ოლღამ მეუღლის დაკარგვა მძიმედ განიცადა. მაგრამ შვილებს არ უღალატა, თავისთავს შემოუძახა, ეჩერვია მოყრბა და ცხოვრებას გაუშკლავდა. მიუხედავად მრავალგზის გაჭირვებისა, თავადის ქალმა შვილები ისე გაზარდა, როგორც მას ეკადრებოდა. სამივე შვილს უმაღლესი განათლება მიაღებინა. თეიმურაზი მამის სპეციალობას დაეუფლა, ტრანსპორტის ინჟინერი გახდა, ივთრი და ქეთევანი – ექიმები.

ქეთევანმა თავისი მომავალი ცხოვრება მშენებელ ინჟინერს მამია ბარათაშვილს დაუკავშირა. შეემინათ ერთი ვაჟიშვილი – ოთარ ბარათაშვილი. და აი კიდევ ბედის ირონია: ქუჩაში მიმავალ ბატონ მამიას მანქანამ გვერდი გაჰჭრა. ახალგაზრდა კაცმა არ შეიმჩნია, მარდად წამოხტა და სახლში თავის ფეხით მივიდა. სახლში მისულს ზედმეტად ჩაუთვლია ამ უსიამოვნო ეპიზოდის გაცხადება. სულ რამდენიმე დღეში კი ამ მზგზის გამო დაღუპულა. თითქოს გამჭორდა ქეთოსათვის მისი მწარე ბავშვობა – უმამოდ დარჩა პაწია ოთარი. არ შეუშინდა ბედის ტრიალს ქალბატონი ქეთევანი, სამაგალითო დღობა გაუწია შვილს, გმირობის ტოლფასო ამავე დასლო. სიცოცხლის მიზნად დაისახა შვილის კეთილდღეობისათვის შექწირა თავისი ახალგაზრდობის წლები. მიუხედავად მისი მომზხებულობისა, ახალი ოჯახის შექმნა კატეგორიულად უაჩრთო. დედა-შვილს ქალბატონი ოლღა სიცოცხლის ბოლო-

მდე გვერღში ეღდა. 8 კლასამდე ეზმარებოდა ქეთევანს ოთარის აღზრდასა და ოჯახის მოვლაში.

ქალბატონ ქეთევანს ცხოვრების განვლოდ გრძელ გზაზე გაწული შრომა და ამაგი დაუფასდა, მისი ერთადერთი შვილი იურიისტი ოთარ ბარათაშვილი ჩვენი ქალაქის კოლორიისტი. სანიმუშო და პარმონიულია მისი ოჯახი. ჰყავს სამი შვილი – მამუკა, ქეთი და გიორგი. ასეთივე სანიმუშოა მეუღლე, დიდი ოჯახის დასახლბის, ფელოლოგი ნინო მაჭავარიანი,

რომლისთვისაც დედამილის სსონა და პატივი წმინდათა-წმინდა გრძნობის გამოხატულებაა. მისდამი სიყვარულით თავის ქალიშვილსაც ქეთევანი დაღრქვა, „თინე-იჯერმა“ ქეთინომ ბებოს სპეციალობა აირჩია, სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტი გახდა, მუსიკალურია, მღერის, ცეკვავს.

● ქეთინო ბარათაშვილი

რულით თავის ქალიშვილსაც ქეთევანი დაღრქვა, „თინე-იჯერმა“ ქეთინომ ბებოს სპეციალობა აირჩია, სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტი გახდა, მუსიკალურია, მღერის, ცეკვავს.

სახელგოვანი ოჯახის მეოთხე თაობა სამოღვაწეო ასპარეზზე გამოსასვლელად ემზადება.

ლაგენდას ჰყვებიან ვაჩუა...

უძირი სევდა უფას თვალბუმი, ისეთი ტკბილი, დღუნა ხმით საუბრობს, უცებ გაგარბინებებს სიასლოვს. გულით დაატარებს სიყვითს და, როგორც ჭეშმარიტი მართლმადიდებელი ქრისტიანი, მზადაა შენი სატკივარი გაითავისოს, თუმც თავად მთელი მისი ცხოვრება ერთი უსასრულო გლოვაა.

ვინც კი ქან ლამარა ლეინერია-ვაჩუაშვილს იცნობს, დაგვეთანებება, რომ ამ შეუფასებამ არაფერია გაზვიადებული. ბუნებით იმედანი და სიცოცხლით სასუქ ქალბატონი მდგრად უძლებს თავსდატეხილ უბედურებას და დრამდ სწამს, უფალი მხოლოდ პრეკულებს უგზაუნის განსაცდელს. ცხოვრება სიხარულისა და ტკივილის, წარმატებისა და უიღბლობის უსასრულო ჯერაიო, - ნათქვამია. პოდა, მანაც მრავლად იცნაა საყუთარ თავზე ამ სიტყვების ჭეშმარიტობა და ბოლომდე შეხვა სიცოცხლის ტკიბილ-მწარე ფილა.

პროფესიით მხატვარი /გერსურ/ გახლავთ. 27 წლის მანძილზე თბილისის 140-ე საშ. სკოლაში ხატვასა და ხაზვას ასწავლიდა და მოსწავლეებს ჭდრავსაც ამეცადინებდა. მისი მოწაფეები განათლების სამინისტროს მიერ მოწოდებით ვეღა ოლიმპიადა - სპარტაკიადისა თუ გამოფენის უცვლელი მონაწილეები იყვნენ და ბევრ ცნობილ პიროვნებასთანაც შეგობობდნენ. პროფესიამ საუკეთესოს უამრავი დიპლომი და სივლეი აქვს აღსაზრდელებს, მაგრამ... სანივრებით ავსო ზედღვიძი ორგანოები. მოსახლენი მოხდა - ბავშუების სავეარდლო პედაგოგი ხანდაზმულობის მომხმუნებით დაითხოვეს სკოლიდან, თუმც ამ სასწავლებელში დღესაც ბევრი მუშაობს მასზე ასაკოვანი და ფიზიკურად დაუღუბრებელი.

- ვეღაზე მტკივნეული ის იყო, რომ დრო შემდინაოვს. ხელის შეწყობის ნაცვლად, გამწარებულ დღვას /ვაჩე მამნი სამი თვის დაღუპული იყო აფხაზეთის ომში/ ძალით დაძაწურინებს განცხადება, ვითომ საკუთარი სურვილით მივდიოდი სკოლიდან, - ცრემლებს ძლივს იკავებს ქანი ლამარა.

ნერვოზობისაგან სიმახინე გაუწნდა თავში. საოკრაციოდ გადაღებულს ბებია გამოეცხადა სიხმარში და ურჩია, მისი წაძალი დაღლა. ასეც მოქცეა. კარგა ხანს რომ აღარ გამოჩნდა, მურნალობა ექიმმა მედლა მოუგზავნა სახლში - მოვითხე ის საცოდავი, ვინ იცის რა დღეობაში. საყუთარ თვალბუნი არ დაუჯრდეს, როცა განკურნებულა პაციენტი იხილეს, თავდაც ჩაიწერეს წამლის რეცეპტი. მას შემდეგ თითხმეტი წელი გავიდა. ვანჩრთილობას ნა-

შაობდა ფიზიკური გეოგრაფიის კათედრასა და კინოსტუდია, „ქართულ ფილმში“. ხაზლით მართლმადიდებელი ქრისტიანი, უწმიდესისა და უწმინტაყვის, სრულად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სულიერი შვილი.

იერონულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი აქტიური მონაწილე „ცისფერაწულთა“ უკანასკნელი მოპკეანის, დიდი მესტროს კოლაუ ნადირაძის კურთხევით 1989 წელს „ცისფერაწულთა“ ორდენის „ცისფერი ტაძრის“ წევრად მიიღეს. 1991 წელს გაზიტი „არუბიკონში“ სწორედ მალხაზმა გამოაქვეყნა ორდენის მანიფესტი და წესდება.

წერდა ლექსებს, მოთხრობებს, სცენარებს, აკეთებდა ჩანახატებს, ეკსიზებს, ოკუპობდა ფილმების გადაღებასა და წიგნის გამოცემაზე. ეს უკანასკნელი ნატურა მეგობრებმა უკვე გარდაცვალების შემდეგ აუხსრულეს.

პატრიარქისგან ნაბოძები იერუსალიმიდან ჩამოტანილი ვერცხლის ჯვარი ეკიდა გულზე. სულიერი მამის ლოცვა-კურთხევით რე-

რომეოვტბი მზაბიი სკიპრიიდან

მწკანე კაკლის ნაწენი /უხდება 27 დაავადება: წივც, ანემიას, სახსრების ანთოზის, სიბიფერ წარმონაქმნებს.../

თხმისში დაწიფიფი 300 (ცალი კაკალი, გარეუტხე, გამწარალთი. 100-100 ცალი გადასწვეტი ცალკე; თითოეული წილი კიანად გაატკარეთ ხორცის საკვებ მანქანაში, მოთავსეთ საშობრთან ქოლამი და დაყარეთ ერთი კოლორამა აჭარის შპარი. თავზე დაყარეთ სამ ფუნდ მარლა და სამი თვით მუხეზე დღიფი /თითოეული ქელას ოცხვე დაწყურე/. კერამი ორჯერ ხის კოჭით ამოურეთ. სამი თვე შემდეგ სამივე ხუთ ფუნა მარლაში კარგად გაწურეთ და თითოეულს თითო ლტერი ხარისხის სპირტი ან მავარი არაყე დაახსით. დაყარეთ პლასტმასის ხუთი და 15 დღით სიხრულში დღიფით. მიღეთ 27 წვეთი დილა-საღამოს ჭეშმამდე 15 წუთით ადრე. /ამ წამლამა შუკ ლამარას სიცოცხლე შეუჩარჩუნა./

სახსრების ტკივილის დრის
კომპლესის ფოთილის ააჭვრით ხტრიდა. მომინაწერებულ ჭურჭელში ჩაახსით ერთი ლტერი კარგე დენის მძრი და ერთი ჩაის ჭეჭი ციფე წყალი. ჩააწვეთ შუკ კომპლესის ფურცლები /უშობეგია, წამლა საღამოს პირს მამაშალოთ, რომ დიღოსთვის მზად იფოს/. დღით მძრით გაუღუ-

ნილი ფურცლები სახსრებზე დაიწვეთ და შალით შეხვიეთ. საღამომდე გაიხურეთ. ძილილ წინ მოიხსენი და დიღამდე ახალი წვეჭა დაიხურეთ. ასე რამდენჯერმე გაიხურეთ. ყოველი დღიფის წინ მტკივანი ადგილთი ტილოთი კარგად გაიწმინდე!

ბუკისილი თაფლი
50 გრამი თაფლის ხანიფილი ჩაავიფი 60 გრამ ცხელ ზეთითის ზეთში და მორეთე გადვიფი /არ ააღლეთ/. 75 გრამი დიდგელი საყურულში გახინეთ და დაახეზეთ ხანიფისა და ზეთს. 10 აბი სტრეპტოციფი დანაყი და ამეხის დუქამდე. წაისეთი დილა-საღამოს.

ქუჭის წყლის მანკი
ერთი პატკარი დენის ჭეჭი /თლილი/ კვხის კაკალი გადაიტანეთ და ჩაის ჭეჭიში, თაფლით შეავსეთ და კარგად აზილოთ კოჭით. მიღეთ თითო ჩაის კოჭი დილა-საღამოს ჭეშმამდე 10-15 წუთით ადრე. სრული გაიხურებოხით ხუთი კურსის მანკე უნდა ჩაიტაროთ.

ქუჭის წყლის მანკი
1/2 ლტერ კარგე ხარისხის სპირტში ან ჭეჭის არაყში შეურეთი მაციფრში გაყურული და გახეხილი 100 გრამი დინდგელი. გადაიტანეთ ერთი

ლეიფერი ლიტერატურა და პატარა ჯგერები წაიღო აფხაზეთის ომში და 1992 წლიდან ეროვნული გვარდიის სადღესასწაულო-მოიეროშე პატალიონის ფიზიკური, სპორტული მომზადების უფროსად მუშაობდა.

ბერი დადიანა ამ ომში, ბევრს შეუნარჩუნა სიცოცხლე. გვირამში გამოწვევით კართული მებრძოლები თავისივე ხელით გაიხრიალი მერე გვირამიდან წაიღო სათითაოდ გააპარა, ბრძოლით გამოიხსნა ჭებუა ამინოჯიბის ვაჟის - ირაკლის სხედი.

ლეიფერის აყვებოდნენ ვაჟზე - შვილებითი ეჭვობობდა თანამებრძოლებს, უფროხილდებოდა და იწყებოდა, ზოგჯერ თავებდაც უღვებოდა პირტიტეულა აფხაზ ტყვეებს, მაცხოვრის ფარს ჩიბორჩინელ კრავებს ადარებდა მათ. მიუღი მისი სიცოცხლე სა-მხო-სამეგობროსთვის თავგანწირვა იყო და აქი სიკვდილმაც „ტვის მების“ საშველად წასულს უწია: 1992 წლის 28 ნოემბერს ტყვარჩლის მისადღობითან დაიღუპა. აფხაზეტმა მიაბარეს მისს გმირი ჭებუკი, გადმოხენების დროს კი საბრძოლო პატევი მიავებს და „საღუტით“ გამოაცხლებს.

საბრძოლო გმირობისათვის სიკვდილის შემდეგ მიენიჭა ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენი. მისი ცხედარი სიონის საკათედრო ტაძარში იყო დასვენებული, წესი თავად უწმიდესმა და უნეტარესმა აუკო. თანამებრძოლებმა მის რაზმს სხველად „ვაჩე“ უწოდეს.

სამწუხაროდ, ცოლ-შვილი არ ღარჩინია. საყვარელი ქალი-შვილი, რომელიც მისი მუდამე უნდა გამზდარიყო, ერთგულების ნიშნად, დღესაც ცალკულად ღადას.

საოცრად აზოვია და ღონიერი ფოფილა. მამას პევადაო, - ამბობს ქანი ღამარა, მ-ნი ღავითი, დღესაც, 75 წლის ასაკში, თურმე თითებით ღუნავს ნაღს?!, - ბორტიად არასოდეს უსარგებოდა თავისი აღნაგობით, მუმტიც არავისთვის შემოუკრავს, ტკიბილი სიტყვით ისე არტივბდა მოქიშეებს, თავადც გავიცებული რჩებოდნენ.

მორწმუნე იყო. ერთი ხანობა ზეზანის მონასტერში ცხოვრობდა, ბერის შესამოსელი ეცვა. ეკლესიის კარი ფოფილა დაზანებულ იდა ვერ შეუკეთებია. ზურჯით ჩამოუტანია თბილისში, მერე იმავე გზით აუტანია. მოტყვევებული ჰქონია მიუღი ზურჯი - მოგვანებით პატრარქისგან შიტიყო ქანა ღამარამ.

ალბინისტების ჯგუფი წაუყვანია ვახტანგისენ. ზნად ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესიაში უღვდიან. ჯგუფის ერთ-ერთი წევრის დრო უსუღითა და ეკლესიის შესაწირავი - სამაკულემა და ფული მოუპარავს. გადარულა ვაჩე, ხელი დაუღვია ნიუტისისათვის და უკან მებრუნებია. ხელმძღვრე ალბინისტს მერე დღესეე მწვერვალზე ასვლისას დაღუპულა. კლდზე დადიებული ვაჩე კი, ღვთის ნებით, გადარჩენილა. ვინს რომ მოსულა, კისერზე ოთხი თითის ანბეჭდი ჰქონია, რომელიც მანამ არ გამჭრიალა, სანამ უწმიდესს არ უნახავს.

ომში წასვლის წინ დღვისთვის სურათის მონახში დაურტეკებია, შენ დასარულყო, სახარებზე კი წაუწერია: „ღვდა, ყოველდღე იყოთუ სახარება და შესწარნი მიიტანე ეკლესიაში. დღერთი ჩემთან არის, ნუ გეშინია“.

ვაჩეს მიუყვანია დედა ეკლესიაში. უთხოვია, ჩემს ნაცნობ ბერებს სამუშაო შესამოსელი არა აქეთ და შეუკერეთ. ნახაბიც თავად გაუკეთებია. აღღვობის დღას წაუღია ვაჩეს საწუქარი.

მას შემდეგ აღარ გაუწვევია ეკლესიასთან კავშირი ქან ღამარას. შვილის კუთხელი პენსიით ქსოვლს ყიდულობს, თანაგურსელ ქალბატონ ნანა /კიმა/ არსოშელითან ერთად ოლარებს, სტიქარებს, ღარშებს, სხვადასხვა საეკლესიო შესამოსელს კრავს და მის მიერ ფერწერულად შესრულებულ ხატებთან ერთად, ვაჩეს სულის უკვადსაყოფად და ოჯახის წევრების განმრთობისთვის /ღმერთა დაღნას უოცოცლოს მუდამე და ქალიშვილს მანანა თავისი მონაგართო/, მიუღი საქართველოს ეკლესიებს წირავს. დღე-ისათვის 236 ეკლესიაში აქვს მიტანული და კიდევ რამდენიმე გამზადებულს დასავლეთ საქართველოში მოგზაურობისას სხვადა-

ღამარა ღვინერია-ვაჩეშვილის ოჯახი

სხვა ტაძარში მიუქნის ადგებს.

რედაქციაში ბოლო სტუმრობისას ქანა ღამარამ ერთი ოლარი დამიტოვა და მთხოვა, ჩემს სახელით რომელიმე ეკლესია შესწირე. ჯერის მამის ეკლესიის დეკანოზი მამა ტარიელი /ჩივიჭვალა-შვილი/ მადლობას უღვინის დეკანოსერ ქალბატონს ამ საჩუქრისათვის.

აქვე მინდა ერთი მურქიდალებული თხოვნაც შეუესრულო და მისი სახელით დიდი მადლობა მოვახსენო საქართველოს ანტირაბიული სამდიცინო დაზმარებს ცენტრის ხელმძღვანელს, მედიცინის მეცნიერებთანა კანდიდატს, საქართველოს საშუალო აკადემიის ნამდვილ წევრს ბ-ნ თეიმურაზ გოგიტეს, რომელმაც უნაგარო და დროულად დაზმარება გაუწია ბებისს ნუგეშს და იმედს, ეკლერი ციკველესგან დაგებინო პატარა გიორგის.

სიკეთე არ იყარებება, ქანი ღამარა! სიკეთის მიხედეღს ღმერთი სიკეთითეე მიავებს და გაზიერებამიც ხელს მოუპარათავს. უფალი გვარავდეთ!

მანანა იმესაზილი

ტიანი ქილაში, თანე პლასტმასის ხუფი დაახორცილ და დავდით სიბნეღმეო ერთი ციფრის გახვევითი მდილა-საღამოს შენადრდითი.

მიღების წესი: პირველ დღეს უნებზე, კამპედე 10-15 წუთით ადრე სვამი 2 წვეთს, მერე დღეს - 3-ს და ა.შ. 12 წვეთამდე. შემდეგ იწყება უკუსვლის ეკლავ თავიდან, ვირე ხელ არ დაღუტე.

გაცივების წამალი /უხებდა ხიზინს, ანთეს/, კომპოზტის ფურცლებს ფრთხილად აპკითი ხრტილი, წასუთით თხლად თაღლი და დაიფრთი ეკლ-მურღალი და ბუჭებზე. სამი საათის შემდეგ გაფრთხილდი მძნალო ტბლითი. ასე გამოიერთი სამჯერ და დიღას ადარც სიტე ვეუტებია, ადარც - ხიზინი.

ურვის ანთების ან სიმენის დაქვეითების დროს

მუხურა ვამლს თავი მოაქვრითი, წვეტნიანი ზეფით ფრთხილად ამოაკა-ლეთ კუკრები, ნაფთ მზე სამი კიბლი ნიორი, თაქვე დაახორცილ და შესწით

ღუქმდები. კარგად რომ დაიბარწება და მზინის დაიწყებს, გამოიღეთ. ყურს მამა მუხობითი ისე, რომ ღრმული დია დარჩეს, ვამლს თავი მოხადეთ და ფურზე მიდეთ. შეხებითე და ასე გააჩრეთი, ვიდრე ვამლი არ გაცივდება. შემდეგ გამოისუფათეთ და თბილად შეხებითე.

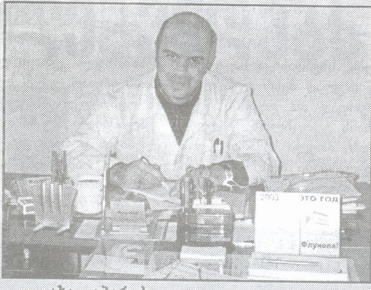
ფეხის ქუსლების დასუფლებას

ცხელ წყალში ჩაყარეთ ერთი სუფრის კოჭი სოდა, დაუმატეთ ამენიეე მარილი, მძარი და ჩააწვეეთ შიგ ფეხები. გავიციეთ მასკვი და თან პეჰმის ქეით კარგად გაიხებეთ. დამუშავებულ ქუსლებზე წასიეთ შემდეგი მალამო: 50 გრამ ცხელ წყურთის ხუფში ჩაყავი 50 გრამი თაღლის საწილი და მორციეთ გაანფრე /არ ააღუტეთ/, 10 გრამი ღრნდგული მაცივარში გაყრეთ და ამ მასას ზედ დაახებეთ. კარგად აურეთი და ფეხის ქუსლებზე შეხიბეთ.

ღამარა ღვინერია-ვაჩეშვილი

საქართველო

● კახა ვაჭარაძე

სუბაქროლს ბიოზალური მიზნითი ღვაპარისაბი

XXI საუკუნის გარეგანზე ქართველებს ჭლეტიანობის ჟამი დავიდებ, საქართველოში კატასტროფულად იმატა ტუბერკულოზით დაავადების შემთხვევებმა. ოფიციალური სტატისტიკით, ჩვენს ქვეყანაში ყოველ 100.000 მისხლზე 98 დასნეულებულია მაშინ, როდესაც ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის (ჯანმო-ს) კრიტერიუმით 100 ავადმდებლის გამოვლის ფაქტი აკვე ემიდებოდ ფასდება. მედიცინაში კი ყოველგვარ სტატისტიკას 20-30%-იანი ცდომილებით მოიპარებენ, რაც აღურიცხავი შემთხვევების აღბეჭდვით საბუთდება.

აღნიშნულ პრობლემაზე საქართველოს სამედიცინო აკადემიის პუბლიცისტიკის და ფთიზიატრიის კათედრის პროფესორის, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის ბი კახა ვაჭარაძეს ვაქცესაბრებთ:

– თავიდან ჩვენი მკითხველსათვის გთხოვით თავის წარმოდგენას, კერძოდ, რას ეძღვნება თქვენი სამეცნიერო კვლევები და პრაქტიკული მოღვაწეობა?

– 1985 წლიდან, სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის წარწინებით დამთავრების შემდეგ, ფთიზიატრიისა და ფილტვის ქირურგიის კათედრაზე ორდინატორად დავერბი. შემდეგ ერთი წელი რესპუბლიკურ ცენტრალურ კლინიკურ საავადმყოფოში ექიმ-ორდინატორად ვუშაობდი. 1989 წლიდან კი სამედიცინო აკადემიაში, (მაშინ ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტი ერეოდა), ფთიზიო-პულმონოლოგიისა და ფილტვის ქირურგიის კათედრაზე დასწრებული სწავლების ასპირანტად ჩავირიცხე. საყანდიდატო დისერტაცია დავიცავი თემამზე – ედლომფური ქიმიოთერაპია ფილტვის ტუბერკულოზით დაავადებულ პაციენტებში კომპლექსურ მკურნალობაში. ამ მძიმე დაავადებათა ბრძოლის საქმეში ეს ნაშრომი ერთ-ერთი ახალი მეთოდიცაა იყო.

წლების განმავლობაში ანტიბიოტიკოლოზური პრეპარატების არასწორმა მოხმარებამ და პრაქტიკაში მათმა უსისტემო დანერგვამ ტუბერკულოზის მკურნალობის არნიშნული წარმატების მიმართ გამძლე რეზისტენტული ვახადა. მსოფლიოს უმწიფესი მძარცვეტული კომპანიები ახლის შემოთავაზებებს ვეღარ ახერხებენ. ამიტომ დადგა დღის წესრიგში მკურნალობის ახალი მეთოდების დანერგვა. სწორედ ამ მიმართულებით წარმატება ჩემი სამეცნიერო მოღვაწეობაც. მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატის ხარისხი 1994 წელს მომანიჭეს. შემუშავებული მეთოდის ეფექტურობა მდგომარეობს შემდეგში: მკურნალის ლოკალიზაციის კერაში პრეპარატის შეყვანის გზით ნაკლები მედიკამენტი იხარჯება და ეფექტურობა იზრდება. იგი დაინერგა არა მხოლოდ ფილტვის და გულმკერდის ქირურგიაში, არამედ მედიცინის მომავალე სპეციატებში, მაგალითად, წარმატებით გამოყენება სუფსისის მკურნალობაში. შემდეგში ამ მეთოდის გამოყენებამ კიდევ რამდენიმე დისერტაცია დაიწერა. პრაქტიკოსი ექიმები მას წარმატებით იყენებენ. საზღვარგარეთ იმდენად აქტუალურ თემად აღიარებენ, რომ ენდოლომფური ქიმიოთერაპიის კლინიკად ფუნქციონირებს.

ასე ღავერი კათედრაზე. თავიდან ასისტენტად ვირიცხებოდი, შემდეგ დოცენტის თანამდებობა დავიცავე. სადოქტორო დისერტაცია 1998 წელს დავიცავი, აღუბლოთ თემა გაგავრცე. ამჟამად პროფესორის წოდებამზე ვარ წარადგინილი. პარალელურად აქტიურ პრაქტიკულ მოღვაწეობას ვუწევი – ტუბერკულოზის და ფილტვების დაავადებების ეროვნულ ცენტრში ვუშაობ, ფიზიკსებში სხვადასხვა კლინიკის კონსულტანტად. ჩემი მოღვაწეობის არეული მოიცავს ფთიზიოპულმონოლოგიას, თირაკოქირურგიასა და ენდოსკოპიას.

– რამ განაპირობა ასეთი მასშტაბურობით ტუბერკულოზის გავრცელება?

– არც თუ იხე შროველ წარსოვლს, ჩვენ ტუბერკულოზი სოციალურად დაუცველი, გაჭირვებული ფენების დაავადებად წარმოგვედგინა. საშუნაროდ, უკანასკნელი მომაცემებით, ეს აზრი

იგნორირებულა. მსოფლიოში იმატა დაავადების შემთხვევებმა. ეს პრობლემა არეუბებს აშშ-ს, იაპონიას, დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოებს. თვით საყანდინაგიის ქვეყნებშიც, რომლებიც ისტორიულად ამ დაავადების მიმართ კეთილსამიოდოთ თვლებიზდნენ, დღევნდლობით იმეუქციის მასშტაბები პროფერისირებს.

მხოლოდ ერთ ციფრს დავასახელებდი, ფილტვის ტუბერკულოზის და ფთიზიის დაავადებელი ერთი პაციენტი 12-15 ჯანმრთელ ადამიანს აინფიცირებს. ეხლა შეგვიძლია წარმოვიდგინო, როგორი პროგრესით ვითარდება დაავადება, რომელიც ხანგრძლივ მკურნალობას მოითხოვს – თავდაპირველად სტაციონარში, შემდეგ დისპანსერულ კონტროლზე აყვანისა და მალაღმბინა კურიორებამზე პროფილაქტიკა.

ამ ვითარებაში თავს დავუვლად ვერავინ ჩათვლის. დაავადების პროფერისირების ხელი შეუწყო კატაკლიზმებმა, იმებმა, პირთა იძულებული გადაადგილებამ, სხვადასხვა სტრეს-ფაქტორებმა. გლობალიზაციის საუკუნეში მიგრაციის მანერეტილიც ხომ მადალია. გასათავისოსწინებელია იმეუქციის მიმართება ვასული საუკუნის ისეთ მკვლევარებთან სწავლებებთან როგორიცაა: მუსლი, ნაროჰმანია, ტოქსიკოზი და ა.შ. (ყოველი მათგანი დამიანის იმუნიტეტის დასუსტებას იწვევს.)

– როგორც ცნობილია, საქართველოში ტუბერკულოზთან ბრძოლის ეროვნული პროგრამის ფარგლებში საერთაშორისო არენაზე დანერგილი DOTS-სტრატეგიაში ვიყენებთ, რომელიც ბევრ ქვეყანაში წარმატებით ხორციელდება. სტატი-სტატია თუ ეკონთეგალიწინებთ, იგი ჩვენთან მაღალი ეფექტურობით არ გამოირჩევა?

– მართლაც, 1995 წლიდან საქართველო ამ პროექტებში მონაწილეობს. DOTS იმეგრება, როგორც უწვევად მოვლევადიანი კონტროლირებადი ქიმიოთერაპია. სპეციალიზტების ზრით, საქართველოში მისი ეფექტურობა შესაბამისად ვერ გამოივლინდა. როგორც იტყვიან, მოვლილი არ გამოართლდა. ამ ეფექტობრივი სპეციფიკა უფრო მეტად იყო გასათავისოსწინებელი. ამავდროულად, მისი როლის იგნორირებაც არ შეიძლება. იგი მას შესასწავლა. საქართველოდელი საფრთხის წინაშეა, ამიტომ მომავალში პროგრამის გაგრძელებას ვეველა დადებითი და უარყოფითი მხარე უნდა იყოს გათავისოსწინებელი.

– ჩვენ ოჯახზე ფრანკლს წარმოვადგენით. ამიტომ განსაკუთრებით გვიანტერესებს, რამდენად დიდია დაავადების რისკი ორსულ ქალებში, დიდებმა და ბავშვებში?

– საქართველოში მოქმედებს პროფილაქტიკური შემოწმებების დისპანსერული კონტროლი, რომელსაც სახელმწიფო აფინანსებს. ასე რომ, ვეველობ, არა მხოლოდ ორსულებს, შეუძლია მიმართული რაიონული ტუბსანსაქამდევიც დისპანსიერის ექიმებს და ეს შემოწმება აბსოლუტურად არაფერი არ დაუვადებათ. რა თქმა უნდა, განსაკუთრებულ რისკ-ფაქტორს წარმოადგენენ მომავალი დედები და ბავშვები. ამიტომ შესაბამისი სიმპტომების გამოვლის შემთხვევაში და-

„მანანალა“

დგას ქუჩაში ციკნა გოგო,
ფერმერთაი და კნაჭა გოგო,
გაწლიეულ ხელს რიდი თუქდის
გამქელელსა და გამომქელელს.

ტლანქად ეტყვის ვინმე ქალი,
- მათხოვრობას ბეჯად როგორ,
შნისთანა მანანალაქებს
ამ ქალაქში რა გამოილევს!

ასურა რიდი ბაგეში,
შერცხვა, დასწვა კრძალვის ალმა,
თითქის სილა ლუქვის ცაბში,
რომ უწოდეს „მანანალა“

ეპიგრაფი

მე დავინახე, გალაღებულმა
ქალბატონმა
ხელაღწვილ ბაგეშს რომ ჩაურა
ცოლად და მშვიდად,
და გაგივინე „მანანალა“ როგორ
უსილა,
რადგანაც ბაგეში სამოწვილოდ მას
ხელს უწოდდა.

...და, ზღუქუნით ძიღვის ამითქვა:
- ექიბია ჩემი დედა...

ახლა სიციხით თიანგება...
მშვიერია და მიკვდება.

* * *

ნუ, ნუ შვარქმეტი მანანალაქებს
ბაგეშებს პატარებს,
მიუსაფროთ და გზაბანუქეთა,
ძაღლს ნუ ადარებთ,

ახალ სატყვიარს ნუ შემატებთ
ბაგეშებს უცოდველთ,
ძაღლიც ცოლდა, „მანანალას“
ძაღლს რომ უწოდებთ.

ნაწი თარგამაქი

უფრონებლიე უნდა მიმართონ სამედიცინო დაწესებულებებს. ჩვენ პირველ რიგში დღვის გადარჩენისთვის ვიღვწით. ამ დროს, რა თქმა უნდა, არის რისკი - ბაგეშიც გართულებებით დაიბადოს. ამიტომ დაავადების გამოილენის შემთხვევაში ორსულობის შეწყვეტას ვთხოვთ. თუ ფუნქციონირებს მეთორ ნახევრამ განვითარდა და-

შუალეხას გვაძლევს მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა. 1200-1500 საწოლიდან, რომელიც საბჭოთა წესბიღების დროს საქართველოში მშად იყო ტუბერკულოზით დაავადებული პაციენტებისთვის, დღეს მხოლოდ 180 დაგვრჩა. საკურორტო ინფრასტრუქტურა მთლიანად მოსწოდლია. ვერ ვიყენებთ, მაგალითისთვის, აბსთუმანს, სადაც ბოლო წლებში ეს ინფრასტრუქტურა სტიქიურად ვითარდება და დაწესებულ სტანდარტებს საერთოდ არ მასუსხობს.

● მეუღლეები ევა კობახიძე და კახა ვახუშტაძე ექიმებთან არიან და საერთოდ ბეგინ აქეთ. დარგ მთავარია, უზრდვებთ შვილი ვაჟიყო, გვრმანული გიმნაზიის მეექვსეკლასელი

დღის სივრცეში ქართველ ექიმებს პირადი კონტაქტები შემოგვრჩა. სამწუხაროდ, ახალ თაობას უსახსრობის გამო მასიურად საზღვარგარეთ გასვლის შესაძლებლობა არ აქვს, ვერ ეწიარებიან თანამედროვე ტექნიკურებს.

საქართველოს განმრთობისა და სოცურბრველეობის ახალი მინისტრი კანადელი უნაშვილი პროფესორიანლია, გარდა ესმის პრაქტიკოსი ექიმების პრობლემებში. ამიტომ, მისი გვემოქდება. სამინისტროს მხრიდან ბოლო დროს გადგემულ ნაბიჯებს, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მოლაპარაკებების დაწეგებას და სხვა გადაწყვეტილებებს დაღებით ვაფასებთ. საერთაშორისო საზოგადოება იღვწის არნიშნული დაავადების წარმოქმნის კერაშეუღ ლოკალიზაციისთვის.

საქართველოსადმი ინტერესი გამოიჩინეს ისეთმა ცნობილმა საერთაშორისო ორგანიზაციებმა, როგორებიცაა GTZ და MSI. აქტიურად თანამშრომლობს „MERLIN“-ის ფონდი.

კიდევ ვამიკობ, საქართველოს ვეღლანარი რესურსი აქვს, ჰვაკვს პროფესიონალი კადრები, ბერი ვერობული ქვეყნისთვის შესაშური გეოგრაფიული მეღბარეობა კურორტული თერაპიისთვის. ახლა კი საჭიროა ამ პრობლემას პირველ რიგში სახელმწიფო დონეზე მიექცეს განსაკუთრებული ყურადღება და ზოგადი საზოგადოება, მათ შორის, მასმედია და ვეურში დაკვიდვს ფართომასშტაბიანი ახსნა-განმარტებითი მუშაობის განხორციელებამ.

ბაგეშებში დაავადება სხვანაირად ვითარდება. ჩვენთან საქმიად ძლიერი პედიატრიული სკოლაა. ეს ისტორიულად მომდინარეობს და შესაბამისად მაღალკვალიფიციური ფთიზიატრ-პედიატრები გვაყვს. ამ კუთხით მაქსიმალური ყურადღება უნდა მიექცეს სამშობაოროში ვაქცინაციის საქითხს, შემდგომში ასაკობრივი ცენზით პოლეკონიკებში პროფილაქტიკას. ამ მხრივ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება რენტგენოლოგიური და ლაბორატორიული გამოკვლეგებას ფართომასშტაბიან ორგანიზებას. ეს საქმიად ევექტურად მოქმედებდა დაავადების გამოქვლინებზე და თეული, რომ ასაღობინებელია.

- საქართველოში დაავადების მასშტაბებიდან გამომდინარე რა ზომებია გასატარებელი. ზომ არაა საჭირო ჩვენი ექიმების პროფესიონალიზმის დახვეწა, ანდა საერთაშორისო სივრცეში უფრო მეტად ინტეგრირება, პრობლემის დაძლევის მიზნით ივადეგ დღის სივრცესთან, ვეროკაშპირთან და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის გააქტიურება?

- დარგის რეაბილიტაციის ერთეული პროფესიონალებს მიღვლიდა ვერ უშვკლის. ტუბერკულოზს გლობალური მიღვლით დეკარტცებით. ამში სახელმწიფოს და ზოგადად საზოგადოების მხარდაჭერა გვეჭირება. საქართველოში ამ დარგში მომუშავე ექიმები თავისი პროფესიონალიზმით ვეროპის წამყვანი კომპლექსის სპეციალისტებს არ ჩამოუვარდებიან. სხვა საქმეა, რის სა-

დახვეწილი ფანტაზია

● ქეთი საგანელიძე

ქართული მოდის ისტორია არც თუ დიდი ხნისაა, მაგრამ გამოჩნდნენ ნიჭიერი ახალგაზრდები და თუ მათ შესაძლებლობა მიეცემათ, შეიძლება საქაივო თამაში ნახევრები გადღვან ერთგული მოდის ასაღორძინებლად.

ცნობილია, რომ მოდის სამყაროში დამკვიდრება კონკურენციის გამო დიდ ფულიანა დაკავშირებულია. და მისც, იმარჯვებს ის, ვისაც მრავალფეროვანი კოლექციები გამოაქვს. მაგრამ ამ ფუფუნების მიუხედავად, ტრანზიტები არ იმალებან და შეიძლება ერთი მოდელითაც მათი აღმოჩენა.

ერთ-ერთი ჩვენების ასე აღმოაჩინეს დამსწერ საზოგადოებამ და მანეკენებმა ნიჭიერი მოდელიერი ქეთი საგანელიძე, რომლის ნამუშევრები გამოირჩევა დახვეწილი ფანტაზიითა და ქართული მოტივებით შესრულებული კოსტიუმებით.

რუსი დიზაინერი სლავა ზაიცევი თბილისში ჩამოსვლისას სწორედ იმხვე მიუთითებდა, რომ ქართველი მოდილიერების მიერ შექმნილ კოსტიუმებში ერთგული ელემენტები არ არსებობდა; ქეთი საგანელიძის ნამუშევრები რომ ენახა, ამ საველდურს აღარ ეუფელა ჩვენს დიზაინერებს.

ახალგაზრდა მოდილიერმა ამ მხრივაც ორგანულად მიარგო

ქართული ორნამენტები თანამედროვე სტილის ქვედაბოლოებს თუ ბლუზებს და რაც გასაკვირია, ყველა სახის აქსესუარებს.

ქეთი საგანელიძემ თბილისის სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოდილიერების ფაკულტეტზე დაამთავრა. მისაღებ გამოცდაზე სპეციალობაში უმაღლესი 10 ქულა მიიღო. აბიტურიენტებს სამი გეომეტრიული ფიგურისაგან მიღეული უნდა შეექმნათ და შემდეგ ამ მოდილისათვის ტანსაცმელი შეეჩინათ. ქეთიმ შესანიშნავად გაართვა თავი ამ ამოცანას და საგამოდლო კომისიის ქება დამსახურა. ის უმაღლეს სასწავლებელში უყოყმანოდ ჩარიცხეს. მიუხედავად იმისა, რომ დიზაინერებულ შედაგოებთან არ მომზადებულა. მოდილის აგების „ანბანი“ ნათესავმა, სამხატვრო აკადემიის სტუდენტმა რუსო ტატიშვილმა შეასწავლა. სპეციალისტებმა მამნივე მაინაშეს ქალბატონ ნანა გურგენიძეს (რომელიც მრავალმხრივი განათლებული ქალბატონია და თავადაც ხატავს), რომ მისი ქალიშვილი განსაკუთრებული ნიჭით გამოირჩეოდა.

და მართლაც, დამსწერმა მოდილიერმა ვერ კიდევ სტუდენტობის პერიოდში რამდენიმე ჩვენებაში მიიღო მონაწილეობა.

პირველი ჩვენება სახელწოდებით „ბუბის სკოლიდან“ სასტუმრო „აუჯარამი“ მოეწყო, სადაც დიზაინერებმა ძველებური ქსოვილისაგან და მართლაც, ბუბებისა და დელების ნაქონი ნაჭრებისაგან და ტანსაცმლისაგან შეკრული მოდილები გამოიტანეს.

ამ კოლექციებში ქეთიმ მაქსიმალურად გამოიყენა ყველა წერილობითი და რაღვან პირველკურსელი გოგონასათვის ძვირადღირებული ქსოვილების შექმნა ვერ მოხერხდა, უღამანხესი ტატუის კაბა მუხობლის ფარდისაგან შეკერა, ხოლო რაჭვამი ნაქონი საბანს ძველებური ქსოვილი მოაცალა და მისგან ასევე უღამანხესი ჩანური სტილის „ბლუზა“ შეკერა. და განა მარტო ერთი, თხოთმეტივე მოდილი საყოთარი ხელით დაამზადა.

მეორე ჩვენება სასტუმროში „იერიის“ ქვედა სართულზე, კლუბ „გარდენ-პოლში“ გაიმართა, მესამე „ბერიკონში“, მეოთხე კი ისევ „გარდენ-პოლში“. თხოთვე ჩვენებაზე ქეთის ნამუშევრებმა დამსწერ საზოგადოების აღფრთოვანება გამოიწვია, ხოლო ერთ-ერთი შოუ-პროგრამის წამყვანმა აჩი ფურცელაქემ აღტაცება ვერ დაფარა და ყოველ გამოვლანზე ქეთი საგანელიძის აქვდა, მოდილებს მოუწოდებდა, კაბები არ გახადათ და ისე ეცვაკათ.

ყველაზე მთავარი ის იყო, რომ მოწვეული მოდილები დიდი სამონებით იცვამდნენ მის კოსტიუმებს. მათ ისიც აღნიშნეს, რომ ზოგჯერ თბუგებული არიან რომელიმე დიზაინერის ტანსაცმელი ისე ჩაიცვან, რომ არ მოსწონთ და არც უხედათ. რა ქანა? პრეფიხის გამო უარს ვერ ამბობენ. ქეთისთან პირიქით მოხდა. მოდილის არჩევანს ისინი ერთმანეთს ეცდებოდნენ, სამონებთი იცვამდნენ და დიდ მაღლივან უხდინდნენ მის შემქმნელს.

ტანსაცმლის გარდა ქეთის ფუნსაცმლის დიზაინიც იმზავს. ის თხოთის ტანის ფუნსაცმლის მოდილს და შემდეგ აკრიზებს ოსტატს. თხოთვე ყოველივეს განსაკუთრებული სტილით შეეკრიფა. ტანსაცმელთან შეზამებული ზავზულის თუ ზამირის ფუნსაცმელი აცვია. ასევე განსაკუთრებული გემოვნებითაა შესრულებული მისი ქუდიები, ბისერებით ნაჭარვი ხელნაყოები, ყელსამაბები და სამაჯურები, ორიგინალური საყურეები და თმის სარკები.

ნებისმიერი დიზაინერის შემოქმედება დასაფასებელია, მაგრამ ასეთი ნიჭიერი და მრავალმხრივი შემოქმედის ნამუშევრების ნახვა ნამდვილად აღტაცებასა და გაკვირვებას იწვევს, თანაც სურვილად გინებდა, რომ მას საწოვლება ჰქონდეს, ბევრი აკეთოს და ბოდილედ დიზაინერს.

ამასწინათ, მეგობარმა დარუკა და სოხოვა, რომ მისთვის საქონირო კაბის შესანიშნავი შექმნა. მართლაც, შესანიშნავი კაბა გამოვიდა. ქორწილში ყველა აღნიშნავდა, რომ დელიოვალს უღამა

და ქართული მოტივები

პოსმეტოლოგი გმირჩემს

ზეის კაბა ეცვლა.
ქეთი საგანელიძე ფურნალ „საქართველოს ქალის“ სტუმარია. ვიზივით რამდენიმე კითხვანუ ეპასუხა. ეს მისი პირველი ინტერვიუა.

- ქეთი, კმაყოფილი ხართ უნივერსიტეტის პროგრამით, თუ კიდევ რაიმეს სწავლა გუსრდათ?

- ძირითადად კმაყოფილი ვარ, მაგრამ კარგი იქნებოდა კონსტრუირება გვესწავლა, თანამედროვე მოდელირება ამ დარგის გარეშე წარმოუდგენელია.

- მოვლეთში ცნობილი მოდელიერებიდან ვინ უფრო მოგწონთ?

- არმანი, ვერსაჩე, როსებიდან ზაიციევი.

- როგორც მოდელიერს, ძირითადად რა მასალაზე გიყვართ მუშაობა?

- ყველანაირ მასალაზე ვმუშაობ, ჩემთვის მნიშვნელობა არა აქვს, შესასრულებლად მწელია თუ ილი. მთავარია მასალა მჭირდეს, ესაა ჩემი პრობლემა.

- ახლა უცხოეთში ქსოვილს წინასწარ ამუშაებენ და შემდეგ შეაქვთ პროექტში, ჩვენთან როგორ ხდება?

- მე ყოველთვის წინასწარ ვამუშავებ ქსოვილს: გაურცხავ, დავუთოებ და ამის შემდეგ ვაკეთებ ესკიზს.

- „გამომწვლების“ ტენდენციას როგორ უყურებთ?

- მიყვარს, როცა გამოისახვლელ კაბას ზურგი აქვს მომშობლებული და გემოვნებიანი დეკორატეც ამწვენებს.

- ქეთი, ბევრი ფული რომ გქონდით, რას გააკეთებდით?

- მაღაზიის გახსნაზე ვოცნებობ, სადაც ჩემი დიზაინთი შეკერილი ტანსაცმელი და აქსესუარები იქნება. განსაკუთრებით კი ფესხსაცმლის მაღაზია მინდა რომ მქონდეს...

- როგორია მომავლის გეგმები? მე ვიცო, რომ თურქეთიდან გქონდათ შემოთავაზება.

- საზღვარგარეთ ვისვლას ვეფიქრობ, თან ვიმუშავებ და თან ვისწავლი.

* * *

... ყველა ქალის ოცნებაა მჭირდეს ლამაზი ტანსაცმელი და ფესხსაცმელი, რა თქმა უნდა, შესაფერისი აქსესუარებით; ამას კი ბევრი ფული სჭირდება. სწორედ მატერიალური სიღუჭურთა ქალების ოცნებებს რომ ორგუზავს, მაგრამ მაინც ქალებად ვრჩებით და გვიყვარს მოხდენილად ჩაცმა.

მიუხედავად გაჭირვებისა, საქართველოში მოდის კულტურა ვითარდება. ადრათ, დადგება დრო, როცა ყველა ქალის ოცნება ახდება და ნიჭიერი მოდელიერების შექმნილი ტანსაცმლის შექენა შეეძლება.

ირმა ჩოვბიკაშვილი

დამწერობისას: ერთი კვერცხის ცილა და ორი სუფრის კოვზი გაღადღებულთ გაციებული ზეთითი ზეთი კარგად ათქვიფეთ, რაც შეიძლება სწრაფად წაუსვით სუფთა დობანდს და დანიანებულ ადვილზე დაიფინეთ. საუენი ზმარად იცვალოთ.

მზით დამწერობის შემთხვევაში: ერთი სუფრის კოვზი ზეთი, ორი სუფრის კოვზი არაჟანი და ერთი კვერცხის გული კარგად აურეთ ერთმანეთში და დასავეულ ადვილზე დღემი რამდენჯერმე წაისვით.

მზისგან დამწვარ ადვილზე შეგიძლიათ დროდადრო მარწის, ყვერის და შრატის კომპრესიებზე დაიდოთ.

თუ მშრალი კანი გაქვთ, ვიღიზიანდებთ და წყალსაც ვერ იტანთ, შეგიძლიათ შემდეგი შემადგენლობის ლოსიონი მოიმზადოთ:

- არაჟანი - 100 გრამი;
- ლიმონის წვენი - ერთი ცალი;
- კვერცხის გული - ერთი ცალი
- არაჟი - 1/4 ჩაის ჭიქა.
- ლოსიონი შუშის ქილაში მოათავსეთ და მაცივარში შეინახეთ. ზმარების წინ შეანჯღრიეთ.

თვალის აბაზანა - დაღლილობას და ანთებას ხსნის; 1%-იანი ბორის მტყავას ხსნარით, ჩაის, კამის, გვირილის ან ოხრახუმის ახალი ნაყენით თვალი კვირამი ერთხელ მაინც გამოირეცხეთ. შესანსნავ შედეგს მიიღეთ.

სახის კანი ლაქებს რომ აარიდოთ - გამოწურეთ ერთი ლიმონი, მარლაში გაატარეთ და ნელი მორეეით დღის ან ღამის მკებეაე კრემს შეურიეთ. თუ სისტემატურად მოიხმართ, არანეულებრივ შედეგს მიიღებთ; **გისურვებთ წარმატებებს!**

მანონ მერალიძე,
საერთაშორისო კლასის
ექიმი-კოსმეტოლოგი.

ქეით უინსლეტის ნანატრი

ფილმ „ტიტანიკის“ გარსკვლავი ქეით უინსლეტი წარმატებით უთავსებს ერთმანეთს დედობას და მსახიობის პროფესიას. მას ორი შვილი მია დაჯო მყავს და ბედნიერად გრძობის თავს თავის მეორე ქმართან სემ მენდესთან ერთად.

ქეით უინსლეტი ინგლისში, ქალაქ რეინგში დაიბადა. თერთმეტი წლის თეატრალური სკოლაში ჩაირიცხა, ცამეტი წლის ასაკში ტელევიზიოებში გადაიღეს, ხოლო უკვე თხუთმეტი წლის გოგონამ, როგორც თავად ამბობს, „სერიოზული რომანი“ გაჩაღა მსახიობ და სცენარისტ სტივენ ტრედთან, თუმცა სატრფოს მანამდე დამორდა, სანამ მას სიმსივნის დიაგნოზს დაუსვამდნენ, თუმცა ყოველი შეყვარებულის მის სიკვდილამდე მეგობრული ურთიერთობა შეინარჩუნა.

ვერ ოცი წლისაც არ იყო, როცა რეჟისორ პიტერ ჯექსონის ფილმში „ზეციური ქმნილებები“ მთავარი როლი ერგო. ეს ამბავი ქეითმა ლინდისის ერთ-ერთ კაფეში მორიგი ბუტერბროდის მომზადებისას შეიტყო (სადაც იმ დროს მუშაობდა). ეს ფილმი მსოფლიო პიტი გახდა... შემდეგ წარმატება ახალგაზრდა მსახიობს „გრძნობამ და გონებამ“ მოუტანა; (ერე ლისთან და ემმა ტომფსონთან ერთად); ამ როლს კიდევ რამდენიმე როლი მოჰყვა: – ოფელია „ჰამლეტში“, მთავარი გმირი ფილმში „ჯუდი“, ბოლის, „ტიტანიკი“ და ახალი ოსკარის ნომინაცია...

თავდაპირველად „ტიტანიკის“ რეჟისორს ჯეიმს კამერონს ქეითის შესაძლებლობებში ეჭვი ეპარებოდა, მაგრამ წინააღმდეგობები ახალგაზრდა მსახიობზე ისეთივე ზეგააღენას ახდენდა, როგორც წითელი ნაჭერი ხარზე; მან გაიმარჯვა და დაარწმუნა რეჟისორი, რომ ყველაფერს შეძლებდა.

ყველას ვგონა, რომ „ტიტანიკის“ გადაღებებზე ლეონარდო დიკაპრიოსა და ქეითის შორის რომანი გაჩაღდებოდა. ამაში თავად უინსლეტიც დარწმუნებული გახლდათ, რადგან ორი წლის განმავლობაში ის გულისფანქვლით ელოდა თავის „საოცნებო მამაკაცს“ და იმედის თვალით შეჰყურებდა ყველას, ვინც კი პორთოზტზე გამოჩნდებოდა. თუმცა, სასიყვარულო რომანი დროსთან არ გამოუვდა და იგი ამას მთელი მინდობებით ძლავს:

„რაც არ უნდა ბანალურად ვფიქრობ, ჩემ გადაღებებზე დამასავით ვიყავით და ყველაზე ამაღელვებელი სცენების დროსაც კი მშვიდად ვგრძნობდით თავს... მე და ლეო დღემდე ვინარჩუნებთ მეგობრულ ურთიერთობას. ის ხანდახან მირეკავს კიდევ რჩევითადაც“.

„ტიტანიკის“ შემდეგ ქეითის თითოეულ ნაბიჯს ცნობისმყოფარ პრესა აშუქებდა, თუმცა კვლავინდებურად Levis-ის ჯინსებში, 20 დოლარან მასურსა და მოკანონებში გამოიწვიებოდა ვარსკვლავმა შემდეგომც არ უღალატა ძველ ჩვეულებებს: „თავს მოუხერხებლად ვგრძობ ძვირადღირებულ ფეხსაცმელებში“ – იღიბის ქეითი; (თუმცა ქორწილში უპირფასესი „Givenchy“-ს კაბა ეცვა)...

– „ვერ ვიტყვი, რომ ჭირივით გაგურბიარ პოლიუელს – ეს ჩემი პროფესიული სამყაროა, მაგრამ ლოს-ანჯელესში გადმობარგება არ ვაპირებ, სიხარულით დაგებრუნდი შინ და შესანიშნავად ვგრძნობ თავს ბრიტანელ კოლეგებს შორის, რომლებსაც დიდ პატივს ეცემ“.

„ტიტანიკის“ შემდეგ პოპულარულ მსახიობს საშუალება ჰქონდა ნებისმიერ ბლოკბასტერში ეთამაშა და მილიონები ეშოვნა, მაგრამ ფულს მისთვის მთავარი არ გახლავით. ამით ქეითმა ბრწვენვალე მაგალითი მისცა ახალგადა არტისტებს: – ფული? ხანდახან ვიფიქრობ, მე ხომ წარმოდგენაც არ მაქვს ამ თანხებზე! მე მით ვერც გამოვიფინებ; ამასთანავე დარწმუნებული ვარ, რომ თუ სცენარე არ მოგწონის, საკუთარ შესაძლებლობებში დარწმუნებული არ ხარ და მხოლოდ მომთარზე ფიქრობ, კინოში არაფერი გამოიგია, არ მინდა საკუთარ თავს ასე აღვიქვამდე; მე გარსკვლავი ვარ და სამი სახლი მაქვს... არ მსურს იღუპებით ცხოვრება. ნამდვილი ცხოვრებით მინდა ვიცხოვრო, როგორც კი

ოჯახური იდილია

ვივარსობ რომ არ გამოძობს, მამხინვე გაჭირვდება“.

შვედ სახელმწიფოებრივ მსახიობმა უარი არ თქვა მითრეზიუტანტის სურათზე („Äkternas in Marrakech“). ოდესღაც ამავე სათაურის წიგნი მას სტეფან ტრედლს აწერდა, ახლა კი მან ფოთელი შვედკარგულის ფილმიც უძღვნა და სიმღერაც, რომელიც მისი ლაქმალეზე იმღერა...

სწორედ ამ დროს, მისი კოლეგებიც აღნიშნავენ, რომ მსახიობის „ტიტანიის“ პრემიერას დასრულებულია და ის აუცილებლად უნდა დასწრებოდეს. ეს გამოწვევა გახლავთ – თუმცა, ქეთის ხომ ფოველთვის უცნაური დამოკიდებულება ჰქონდა საკუთარი კარიერისადმი...

მსახიობი ბრიტანეთშიც ვერ დაესწრო ფილმის პრემიერას. მან მაროკოში გადასვლისას დაინტერესდა აივითა, მაგრამ ზოგი ჭირი მარგველია და ქეთიმაც წონამი დაიკლვა... სამსუქის გამო ხომ ფოველთვის უამრავი პრობლემა ჰქონდა... თხუთმეტი წლისა შვედ 83 კგ-ს იწონდა, მერე დიეტებით ცდილობდა გახდომას. ირმაგად ვახდა, მადა დაკარგა, მაგრამ ამამი ბუნდოვნება ვერ აძოვა, ამ ვეფლავებრამ მხოლოდ მისი სიბრუნე და გაღიზიანება გამოიწვია. მისმა მეგობარმა ეშმა ტომფსონმა ის კომპლექსებისაგან გათავისუფლდა და შოთავინა, რომ მთავარი სხეულის წონა კი არა მისი სულეური მღერმარებოდა.

ფილმ „ტიტანიის“ გამოსვლის შემდეგ ენამწარე პრესაში უნისლუტის გაბარიტებზე ირონიულად წერდნენ, თუმცა ძალზე საგანთო გამოითხვით, ის წლის ფველზე საუკეთესო სხეულის პატრონად დასახელდა, მიუხედავად ამისა ქეთი მამხც ვერ მოეგო პოლიეულურ „გვინეტ ჰელტროუს“ სინდრომს.

ბოლოს ქეთი გაბრუნდა და ოფიციალურად განაცხადა: „შემომხელო! აბა ვინმემ გაბეღოს და თქვას რომ მსუქანი ვარ! ჰეითხუ ნებისმიერ მამაკაცს და ის ვიბასუხებთ, რომ უპირატესობას ჩემნაირ სხეულს ანიჭებს და არა ძეალსა და ტყავს... რაც განხლათ ის იღაპარაკეთ! შე მსამომხენებს, როცა სამზარეულო წონებს მსუქნიან, მივცან გემრიელი კერძების მიმზადება და მათ სამომხენებით მივირთმეე“.

იმ ავადსახსენებელ გადაღებებზე მაროკოში ქეთი ახალ სივარულს შეხვდა. რეფისორის 25 წლის თანამშემე ვამ ტრიბლტონი პირველი დანახვისთანავე მისი რჩეული გახდა.

შემდგომში მსახიობმა რამდენიმე თვით მიატოვა კინო და საკუთარ სასივარულო ისტორიაზე გადართო, რომელიც „ტიტა-

ნიცისას“ არაფრით ჩამოუვარდებოდა.

ჯამ ტრიპლტონთან შეხვედრამ შეცვალა ქეთი. ისინი დაგვიტოვეს არბე შეუდრენენ და ქორწილის დღეს ახლოღებმასაც უმაღლედნენ. ჯვარი პრეტესტანტულ ეკლესიაში დასწრეს, იმ მიძღვართან, რომელმაც უნისლუტი მონათლა, ქორწილი მისი ბავშვობის საყვარელ ბარში გადაინადეს. მერე ულისისა და კარტოფილისაგან შედგებოდა...

მივგანებები გაირეკა, რომ ჯამი არ აღმოჩნდა შზად ვარსკვლავის მეუღლეობისთვის. ქეთის კარვად ემხოდა მისი: – მხეღია, როცა ცოლ სახელგანთქეული მსახიობია და ქმარზე ასევე მეტ გასამრჯელობის იღებს.

როცა ქეთი დაუეხმომიდა, ჯამს ცოტა არ იყოს, გულზე მოეშვა... უნისლუტი სიცოცხლი ამბობდა: „ლონდონის ორსართულიან აუტოპუსს დავემსგავსე და რაოდენ გასაცარიც არ უნდა იყოს, ქმარი კვლავ ყველაზე მიმზიდველ ქვლად მოვიხიბო...“

საბოლოოდ, ჯამი ვერ შეეგუა ცოლის თავბრუდამხვევ წარმატებების ჩრდილქვეშ ცხოვრებას და არჩევანის წინაშე დადევნა მეუღლე: ეს მსახიობობა ან დედობაო.

განქორწინებასთან დაკავშირებული სტრესის გადტანაში ახალგაზრდა ვარსკვლავს საკუთარი ოჯახის წევრები და სემ მენდესი დაეხმარნენ.

ემბრიჯის უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ, ინგლისელი რეჟისორი სემ მენდესი ათ წელზე მეტია, რაც ლონდონის „Donmar Warehouse“-ის თეატრს უღვას სათავეში. სტივენი სპილბერგის აზრით, სემის გარდა არავის შეუძლია თეატრს კინემატოგრაფული ელფერი შესინოს, გადასაღებ მოედანზე კი ნამდვილი სექტეკალი მოაწიოს. სწორედ მენდესს მიაწილი სპილბერგმა „ამერიკული სიღამაზის“ გადაღება, რომელმაც სუთი ოსკარი დამისახურა. ინგლისის დიდოვლმა მას ხელოვნების სეყეროში შეტანილი წველიისათვის ბრიტანეთის იმპერიის საპატიო ორდენი უბოძა.

თავდაპირველად არავის სჯეროდა, რომ მათი ურთიერთობა დიდხანს გასტანდა. 35 წლის სემი ფლეტონის რეჟუტაციით სარგებლობდა, რომელსაც ემხნია და გაურბის სერიოზულ ურთიერთობას, თუმცა ქეთითან ვეფლავური სხვაგვარად მოხდა: მათ ლონდონში სახლი შეიძინეს, ბევრი იმობაურეს, გასული წლის მამისი კი დაქორწინდნენ. ოკეანის ნაპირზე ბრწეხივალე ვილა აიღეს არენდით და ერთ მშენიერ დღეს იქვე ახლოს ეკლესიაში ჯვარი დასწრეს. ამ ცერემონიდან

რამდენიმე კვირაში ქეთიმა ფეხმომიბობის შესახებ შეიტყო, მისი უძეცროსი შვილი, ჯო ახლა სუთი თვისადა და მსახიობის პირველი ქალიშვილისაგან განსხვავებით, საკისრო აკეთის გარეშე მოევიღინა ქვეყანას.

ქეთი წველიწმინდი ერთ ფილმში იღებს მონაწილეობას, 10-12 დღით არის დეკავებული, დანარჩენ დროს კი ნამდვილი დეფიოთა, რომლისთვისაც ბავშვებია უბირეულესი საზრუნავი; ჩემთვის საუკეთესო დღეა, როცა შემომილა ვეფლავური მიგატროუ და ბავშვებთან ერთად ზოთარკოში, პლიაჟზე, აუზზე ან პარკში გავისეირნო. საღამოებთან მე და სემი თეატრში წასვლასაც ვასწრებთ. ჩემზე ამბობდა ქეთი ქმრის წველობით თეატრის დიდი მოტრეფალე გახდაო... ეს არც არის გასაკვირი, მე ხომ მსახიობების ოჯახში გავისრავლავ, თუმცა, არც ერთ მათგანს ვარსკვლავის ამბიცოები არ ჰქონია“...

მომზადდა ება ჩიმოვანსმა

საზაფხულო კერძები

ზაფხულის სიციხე გათანაგულ დიასახლისს ზოგჯერ შეიძლება დაეზაროს „კადაქმიური“ კერძის მომზადება და სახელდისელოდ შემწვარი კარტოფილით, სალათით, პამიდრინაი ენობა-კვერცხით ან შემწვარი ბადრიჯნით ასადილოს ოჯახი. ამ შემთხვევისათვის შეზღოვებაზე იოლად მომზადებულ რამდენიმე კერძს.

თუ გადაწყვეტილი, რომ მხოლოდ სალათით ისაძიდებთ, საღამოს ნუ დაიზარებთ, მრამზადლე კარტოფილის პიურე და შეინახეთ მაცივარში. მეორე დღეს სადილობის დროს გამოიღეთ პიურე, თუ შესქელებულია ონდა შეათხევეთ რბით ან ცხელი წყლით ისე, რომ კრემის მონარათა პარკიდან ადვილად გადმოვიდეს.

მოათავსეთ პიურე კრემის პარკში და ცხიმთან ცხელ ტაფაზე განალაგეთ რეინების ან ბუბლიკის მსგავსად. ყოველ რგოლში ჩაასხალი აუთქვეფავი კვერცხი და შედგით აირლუმეში ან დასურეთ ტაფას სუფი და დატოვეთ ნახ ცეცხლზე. მომზადებულ კვერცხთან კარტოფილს კიტრისა და პამიდრინის სალათთან და მწვანილთან ერთად მარტივი, მაგრამ მაინც სადილი ერწყმევა, შეგახსენებთ, შემწვარი ბადრიჯანზე შეგიძლიათ დაახალით აუთქვეფავი ან ათქვეფალი კვერცხი.

აუთო კვერცხი

ხორცის მანქანაში გატარებულ 300 გრამ ხორცს (გატარებული ხორცი შეიძლება შეიძინოთ მაცხინამდე) დაუმატეთ სახეხვე დახებილი 2-3 თავი ხახვი, 3-4 ცხელი დაწყვილი ნიორი წვრილად დაჭრული, თითო პატარა კაბა ორზახუმი და რეინი, ორი კვერცხი და მარილი. კარგად აზილით, გააკეთეთ მრგვალი, პატარა ბურთულები (ხინჯ-პირვის ბურთის

მსგავსი) და შეწით ცხიმში. კარგად შეწვარ გუფითა დასხით იმდენი წყალი, რომ ბურთულები არ დაფაროს. ადულებიდან 2-3 წუთის შემდეგ დაფარეთ 4 ათქვეფალი კვერცხით, მოაყარეთ წვრილად დაჭრილი მწვანილი, 2-3 წუთის შემდეგ გადმოდეთ ცეცხლიდან და ცხელი მიიხანეთ სუფრასზე. სადაც რა თქმა უნდა გექნებათ სალათი და კარგი მწვანილიც.

ზინი ბანაჟი მოჰუჰალი ზაჰვი

მასალად საჭიროა: 500 გრამი ხორცსავე მანქანაში გატარებული ხორცი და 800 გრამი რბილი დასაბევე ხორცი. გატარებულ უმ ხორცს დაუმატეთ 3-4 სუფრის კოჭი წყალი, აურიეთ და მოჰუჰალ ცხიმში, თავად ხურულ ჭურჭელში. ხორცი რომ არ მიიწვის ტაფაზე, დროდადრო აურიეთ. კარგად მოჰუჰალ უკვე საჭეულად ვარვის ფარში დაუმატეთ პილალი, მარილი, ცხიმში მოჰუჰალი 2-3 თავი ხახვი და ზომიერად მოხარშული 1 ღვინის ჭიჭი ბრინჯი. აურიეთ კარგად, გაყავით 10-12 წაწილი და გაახეიეთ ბლანში, რომელიც ასე მზადდება:

ათქვეფეთ 6 ცალი კვერცხი, თქვევის შეჰურებლად შეურიეთ ერთი სუფრის კოჭი თაქმდებულ ფეკლი, დანის წვეთი მარილი, ნახევარი ჩაის კოჭი შაქრის ფხენილი და ერთი ჩაის ჭიჭი რძე. ათქვეფეთ ისე კარგად.

რომ მიიღეთ ერთვარიანი მასა. ცხელ ტაფას მარილით ან საყვილური ცხიმის მოსასმელი ბაღშით მოუყეთ ცხიმი და დაასხით ტაფაზე პატარა ჩაწითი ან ყავის ჭიჭით საბლენი მასა. ფოფელი ახალი ბლინისთვის ცხიმს თავიდან წაუხეთ ტაფას.

800 გრამი ხორცი გაყავით 12 ტოლ ნაწილად, დაბევეთ, გააბრტყელით ისე, რომ შებოთ მოჰუჰალი ხორცი ვაჭების, დაბეველ ხორცის ნაჭერში გახეიეთ მოჰუჰალი მასა, თან ისე გადაანაწილოთ, რომ იგი გვეთი. გადაბეულ დეველს შემოახეიეთ თეთრი ძაფი, დააწვეეთ ტაფაზე და შეწით. გარინად იმხანეთ ტყელის ან პამიდრინის საწებელა. შეგიძლიათ ახალი, კარგადილ პამიდრი დაჭრათ ძალიან წვრილად (დაკეპით), საჭეულეთ დაჭულბით, შეჰახალი წისკით, მარილით, ნივრით, ქიხითა და უცხი სუნელით.

კომპოსო პეზნით (ზაჰანი)

300 გრამი კომპოსო ძალიან წვრილად (სანახის დერობებით) დაჭერილი. დაყარეთ მარილი და კარგად მოსრისეთ. შეურიეთ წვრილად დაჭრილი კამა და ორზახუმი. მოათავსეთ ცხიმთან ტაფაზე, დაასხით 6 სუფრის კოჭი წყალი და ძალიან ნაც ცეცხლზე მითოშეთ (კომპოსტომ ივის

ძირზე მიწვა, ეკადეთ არ მიიწვის). მითოშება თუ არა, მოახსით 3-4 ათქვეფალი კვერცხი. შხა კომპოსო გადმოიღეთ შესაფერის თეფშზე და რომ შეგრილდება, ზემოდან მოახსით არაყანი ან მარწინი. იდრე კვერცხს დაახალით, თუ გექნებათ, ვერ დაჭრილი ტარზუნა მოაყარეთ.

საჭოს შენიშა

მასალა: 3 კვერცხი, 1 ჩაის ჭიჭი მარცის ფხენილი, 200 გრამი ხაჭო, 200 გრამი არაყანი, 1 ღვინის წვენი, 1 ჩაის კოჭი სიდა, დაწის წვენი მარილი, ასევე მცირედიწი ვანილი.

მოამზადეთ კარგი გვილი-მოვლი. ხაჭო დაამუშავეთ მიქსერით ან კარგად აზილით. ხაჭოს შეურიეთ არაყანი, შემდეგ ვილი-მოვლი, მარილი, ვანილი. ბოლოს ფეკელი და მოამზადეთ ისეთი ციბი, რომ ხელზე არ მო

გვერთ. გაკეთეთ პატარა (კვერცხისოდენა) ბურთულები, დაალაგეთ ფეკე-დომფორი ფეკარზე. გალავარეთ ჩაის ტილი და დასეცეთ ციბი სათანაზევის ან 2 საათის განმავლობაში, შემდეგ საცხობ ტაფას წაუხეთ ცხიმი მოაყარეთ ფეკელი. დაალაგეთ ზედ ბურთულებად და გამოაცხეთ გამჭურაში. შხა ზემოშუბს მიაფრქვეთ შაქრის ფხენილი.

არზლის პეჰაჰა

გარეცხილ ალუბალს შემოხრის შემდეგ ფრთხილად, რომ არ დაიკლიტოს, გამოაცხეთ კურეში. ტაშში ჩაყარეთ შაქარი და დაასხით იმდენი წყალი, რომ მხოლოდ დაიყაროს. შედით ცეცხლზე და ადულებდა თუ არა ჩაყარეთ ალუბალი, კვლავ წამაბადული და თან ტაშში დრო და დრო შეანძრით. ხარშვის დროს ორჯერ დაიბეთ. შეყარული და კვლავ

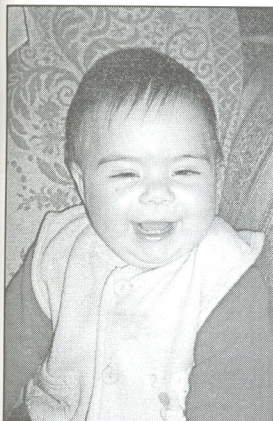
აადულები. ნაყოფი რომ ჩამიდრება და ზემოთ აღარ იტეიტეებს, შურას მზადება. ქილებში ჩაასხით მხოლოდ გაყვებული.

ამავე წესით იხარშება კურეანი ალუბალი. ქაფი მოხადეთ ბოლოს. 1 კილო ალუბალზე საჭიროა 1 კილო შაქრის ფხენილი.

რედაქციის მისამართი:
280096, ქ. თბილისი,
მ. კოსტავას ქ. №14.
V სართული
რედაქტორის
ტელეფონი:
99-98-71

ფურნალის შექენა
შეგიძლიათ რედაქციაში

საქართველოში მძიმე სიტუაციაა. ადამიანები მოწყვნილები და-
დნან, კარგა ხანია სიცილი გადააფიწყდათ. არადა, მათ არ იციან,
როდენ აუცილებელია იგი ჯანმრთელობისთვის, დაეძლიათ მე-
ლანქილია, მოწყვნილობა და, რომც არ გვეცინებოდეს, ვიცინოთ.

ამტკიცებენ, რომ მზიარული ადამიანები პრობლემებს იოლად უმკლავდებიან, ხანდა-
ხმულობამდე ცხოვრო-
ბენ, გაცილებით ნა-
კლებს აუდამყოფობენ
და ყოველთვის კეთი-
ლგანწყობას ამჟღაენ-
ბენ.

მლებიც ხშირად და ღიხანს იცინოდნენ, იოლად უყურე-
ბდნენ საკუთარი დაავადების მიმდინარეობას და უფრო
სწრაფად რჩებოდნენ. რაშია საქმე? რატომ მოქმედებს სი-
ცილი ზოგჯერ ექიმებზე და ძლიერ მდღაემენტებზე ევე-
ქტურად?

ადიონდა, რომ ფიზიოლოგიურად სიცილი ტირილის
ტოლოფასი ქმედებაა: ღრმა ჩასუნთქვას მოყვ და ინტერვა-
ლიანი ამოსუნთქვა ენაცვება, რასაც თან ახლავს ყელის
სიმების რხევები. ეს მარგებელია ფილტვებისათვის, ანთე-
ბის ან ასტმური მივლენების დასაძლევად. სიცილისა სუ-
ნთქვა უფრო ხრებდა, გული ჩვეულებრივზე ჩქარა სცემს,
წნევა თავიდან სწრაფად იწევს, შემდეგ კი ივლებს, რასაც
მოსდევს კუნთების სრული მიღუნება, სიმშვიდის შე-
გრძნება.

სიცილით გამოწვეული შინაგანი მასაფი ადამიანის
ორგანიზმის ტონუსსაც ამაღლებს, ზრდის სისხლში ანტი-
სხეულების რაოდენობას და აქტურებს იმუნურ დაცვას.
სიცილი შიშის დამთრუნელებიცაა, რაც ცხოვრებას ბე-
დნიერებას და ხალისს მატებს.

ის კი არა, ღიმილიც დაღებით ემოციებს იწვევს. გაიღი-
მეთ ყველგან და ყოველთვის, ნაცნობებთანაც, უცნობებთან-
ნაც. თქვენც შეებას იგრძობთ და ისინიც, ვისაც ღიმილს
ანუქვებთ.

სიცილი უფასო და უტარი წამალია.

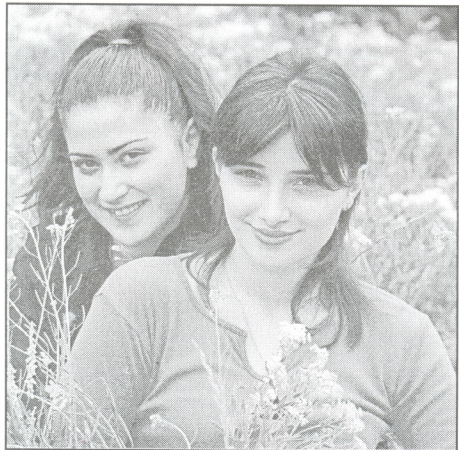
ახანგრძლივებსო.“ „3 წუთი სიცილი 15 წუთიან ვარჯიშს
გამოეტყველებს მქონენი სნადიანო.“

სოცილოგების გამოკვლევით საშუალოდ ზრდასრული
ადამიანი დღეში 15-ჯერ იცინის. ადამიანი ბუნებაში ერთა-
დერთი არსებაა, ვინც ღმერთმა სიცილის უნარით დააჯი-
ვლოვა. შევივრძნობთ და ვაფასებთ ამ ნაბობებ ბედნიერე-
ბას?

გასული საუკუნის 70-იანი წლებიდან ამერიველმა ექი-
მებმა შემთხვევით აღმოაჩინეს, რომ სიცილს სამკურნალო
თვისებები გააჩნია. ამ მიმართულებით პირველმა მცდელო-
ბებმა დაღებით შედეგები გამოავლინა: ავადმყოფები, რო-

სკოლის დამთავრება ბავშვო-
ბის დამთავრებაა. ეს სასიხარუ-
ლოც არის და დასანანიც. სა-
სიხარულო იმიტომ, რომ საზო-
გადობის ფართო გზაზე გამო-
სვლა გიწვევს, აირჩევ გზას და
მოფიქრებულ, წინასწარ განჭე-
რტელი საქმისთვის მოემზა-
დები — უფრო მეტს ისწავლი,
ათვისებ სასურველ საქცი-
ალობას, რომელსაც მთელ
ცხოვრებას მიუძღენი. დასანანი
ის არის, რომ აღარასოდეს და-
ბრუნდებ ბავშვობა, მეტი თავ-
ვისუფალი დღეები თავისი გარ-
თობით, ნაკლები პასუხისმგე-
ლობით.

ნახვამდის, სკოლა! მასთან
გამომშვიდობება კიდეც განა-
რებს და კიდეც განაღვლიანებს.

ასეთი განწყობა აქეთ ღო-
ბილებს, თბილისის ნ. კეცხოვე-
ლის სახელობის 169-ე საშუ-
ალო სკოლის (კომანიატარული
კლასის) ყოფილ მოსწავლეებს —
ნინო ონიანსა და ნათია სახაას.
თუმცა ამაჯერად მათი გზები გა-
იყრება: ნინო საქართველოს ტე-
ქნიკური უნივერსიტეტის საზო-
გადობრივი ურთიერთობების
ფაკულტეტზე დიპლომატური
სპეციალობით აპირებს მისაკობი
გამოცდების ჩაბარებას. ნათია კი
ინგლისური ენის სპეციალობით
თბილისის ი. ჭავჭავაძის სახე-
ლობის ენისა და კულტურის
სახელმწიფო უნივერსიტეტში
შესასვლელად ემზადება.

ფოტო იხილეთ გარეკანის
მე-4 გვერდზე.

ინდექსი 76178

ფასი სახელშეკრულებო

